ĢENERĀLADVOKĀTES VERICAS TRSTENJAKAS [*VERICA TRSTENJAK*] SECINĀJUMI,
sniegti 2011. gada 16. jūnijā [1]

I — Ievads

1. Austrijas *Oberster Gerichtshof* [Augstākā tiesa] (turpmāk tekstā — "iesniedzējtiesa") saskaņā ar LESD 267. pantu ir iesniegusi Tiesai prejudiciāla nolēmuma sniegšanai virkni jautājumu par Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīvas 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos [2] 4. panta interpretāciju.

2. Šie jautājumi ir tikuši izvirzīti strīdā starp vecuma pensijas saņēmēju V. Brahneri [*W. Brachner*] (turpmāk tekstā — "prasītāja pamata tiesvedībā") un *Pensionsversicherungsanstalt* [Pensiju apdrošināšanas iestāde] (turpmāk tekstā — "atbildētāja pamata tiesvedībā") par Brahnerei pienākošās pensijas apmēru. Strīds būtībā aizsākās ar jautājumu, vai prasītāja pamata tiesvedībā [Austrijas] vecuma apdrošināšanas tiesībās paredzētās pensijas ikgadējās indeksācijas (pret pirktspējas izmaiņām) ietvaros, iespējams, ir tikusi nostādīta nelabvēlīgākā stāvoklī attiecībā pret citiem pensijas saņēmējiem viņas dzimuma dēļ. Līdz ar to galu galā tiek izvirzīts jautājums par sarežģīta valsts sociālās politikas regulējuma saderīgumu ar Savienības tiesību principu par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, kas izpaužas Direktīvā 79/7. Šajā sakarā vispirms strīds ir par to, vai Direktīvas 79/7 piemērošanas joma vispār aptver šādu regulējumu. Bez tam būs jānoskaidro, vai pastāv nevienlīdzīga attieksme pret vīriešu dzimuma un sieviešu dzimuma pensijas saņēmējiem, kurai, iespējams, ir objektīvi attaisnojošs iemesls.

3. Šā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu mērķis būtībā ir gūt skaidrību par Austrijas pensiju indeksēšanas sistēmas atsevišķu normu saderīgumu ar Savienības tiesībām apstākļos, kad Austrijas *Verfassungsgerichtshof* [Konstitucionālā tiesa] savā 2009. gada 24. septembra nolēmumā jau ir izteikusies par

1 — Tiesvedības valoda — vācu. Oriģinālvaloda — vācu.
2 — OV L 6, 24. lpp.

šo normu atbilstību konstitūcijai, un galvenokārt par to, vai tās ir saderīgas ar vienlīdzības principu un konstitūcijā nostiprinātajām tiesībām uz īpašuma neaizskaramību. Šajā nolēmumā *Verfassungsgerichtshof* apstiprināja, ka šīs normas atbilst konstitūcijai, un atbilstoši tam noraidīja (cita starpā kā nepamatotus) daudzu Austrijas tiesu, tostarp iesniedzējtiesas, pieteikumus par strīda priekšmetā ietilpstošo normu atcelšanu.

4. Sieviešu līdztiesība personiskā, sabiedriskā un juridiskā ziņā ir viens no galvenajiem Eiropas kultūras sasniegumiem. Tā ir rezultāts vēsturiskai attīstībai, kas apgaismības laikmetā aizsākās ar mācību par cilvēktiesībām, bet pagājušajā gadsimtā, pateicoties tam, ka daudzas sievietes iestājās par brīvību un pašnoteikšanos, spēja panākt labvēlīgu lūzumu. Par to liecina līdztiesības idejas nostiprināšana daudzās deklarācijās un dažādu nozaru tiesību instrumentos [3].

3 — Kā sieviešu līdztiesības idejas pirmatklājēju var minēt Mariju Guzu [*Marie Gouze*], ko pazīst arī kā Olimpu de Gužu [*Olympe de Gouges*] (1748–1793), kas 1791. gadā sarakstīja "Sieviešu un pilsoņu tiesību deklarāciju" ("Déclaration des droits de la Femme et de la Citoyenne"). Atzinību par savu iestāšanos pret nevienlīdzīgu attieksmi pret sievietēm profesionālajā jomā ir guvusi, piem., Marija Kirī [*Marie Curie*] (1867–1934), kas bija pirmā sieviete, kas pasniedza Sorbonnas universitātē un ieguva Nobela prēmiju.

II — Piemērojamās tiesību normas

A — *Savienības tiesības* [4]

5. Direktīvas 79/7/EEK pirmajos četros pantos ir noteikts:

"*1. pants*

Šīs direktīvas mērķis ir sociālā nodrošinājuma jomā un citos sociālās aizsardzības posmos, kas paredzēti 3. pantā, pakāpeniski īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu pret vīriešiem un sievietēm sociālā nodrošinājuma jautājumos, šeit turpmāk sauktu "vienlīdzīgas attieksmes princips".

2. pants

Šī direktīva attiecas uz darba ņēmējiem — ietverot pašnodarbinātas personas, darba ņēmējus un pašnodarbinātas personas, kuru darbu pārtraukusi slimība, nelaimes gadījums vai piespiedu bezdarbs, un darba meklētājus — un uz tiem darba ņēmējiem un tām

4 — Atbilstoši LES un LESD izmantotajai terminoloģijai jēdziens "Savienības tiesības" tiek izmantots kā Kopienu tiesības un Savienības tiesības aptverošs kopējs jēdziens. Ciktāl turpmāk tekstā runa ir par atsevišķām primāro tiesību normām, tiek minētas *ratione temporis* spēkā esošās normas.

pašnodarbinātām personām, kas ir pensionējušās vai ieguvušas invaliditāti.

3. pants

1) Šī direktīva attiecas uz:

a) tiesību aktos noteiktajām sistēmām, kas nodrošina aizsardzību šādos gadījumos:

— slimība,

— invaliditāte,

— vecums,

— nelaimes gadījumi darbā un arodslimības,

— bezdarbs;

b) sociālo palīdzību, ciktāl ar to paredzēts papildināt vai aizstāt a) apakšpunktā minētās sistēmas.

2. Šī direktīva neattiecas uz noteikumiem par apgādnieka zaudējuma pabalstiem un ģimenes pabalstiem, izņemot tādus ģimenes pabalstus, ko piešķir to pabalstu palielinājuma veidā, kas izmaksājumi attiecībā uz 1. punkta a) apakšpunktā minētajiem gadījumiem.

3. Lai nodrošinātu vienlīdzīgas attieksmes principa īstenošanu sociālā arodnodrošinājuma sistēmā, Padome pēc Komisijas ierosinājuma pieņems noteikumus, kas nosaka tā saturu, darbības apjomu un piemērošanas pasākumus.

4. pants

1. Vienlīdzīgas attieksmes princips nozīmē to, ka nepastāv nekāda — ne tieša, ne netieša — diskriminācija dzimuma dēļ, jo īpaši atsaucoties uz civilo vai ģimenes stāvokli, konkrēti, attiecībā uz:

— sociālā nodrošinājuma sistēmu darbības apjomu un pieejas nosacījumiem,

— pienākumu veikt iemaksas un iemaksu aprēķināšanu,

— pabalstu aprēķināšanu, ietverot palielinājumus, kas maksājami attiecībā uz laulāto un par apgādājamiem, un nosacījumus, kas reglamentē termiņus, kuros ir tiesības uz pabalstiem, un to saglabāšanu.

2. Vienlīdzīgas attieksmes princips neskar noteikumus attiecībā uz mātes aizsardzību."

B — *Valsts tiesības*

6. Šai lietai nozīmīgās valsts tiesību normas ir atrodamas 1955. gada 9. septembra federālajā likumā *Allgemeines Sozialversicherungsgesetz* [Vispārējais sociālās apdrošināšanas likums] (turpmāk tekstā — "*ASVG*") [5]. *ASVG* 108. un nākamajos pantos ir paredzēta visaptveroša pensiju indeksēšanas sistēma.

7. *ASVG* 108. panta 5. punktā indeksācijas koeficients ir definēts šādi:

"Indeksācijas koeficients: ik gadu, vēlākais, līdz 30. novembrim federālais sociālā nodrošinājuma, paaudžu lietu un patērētāju tiesību aizsardzības ministrs ar rīkojumu nosaka indeksācijas koeficientu (108.t pants) nākamajam kalendārajam gadam. Rīkojums tiek iesniegts federālajai valdībai apstiprināšanai. Ciktāl netiek noteikts citādi, indeksācijas koeficients ir piemērojams pensiju un ar pabalstiem saistītu garantēto sociālās apdrošināšanas summu palielināšanai."

8. *ASVG* 108.f pantā ir noteikts:

"1. Federālais sociālā nodrošinājuma, paaudžu lietu un patērētāju tiesību aizsardzības ministrs katram kalendārajam gadam nosaka indeksācijas koeficientu, ņemot vērā 108.e panta 9.Z punkta 1. apakšpunktā noteikto atskaites vērtību.

2. Atskaites vērtība ir nosakāma tā, lai pensiju paaugstināšana, pamatojoties uz indeksāciju ar atskaites vērtību, atbilst 3. punktā minētajam patēriņa cenu pieaugumam. To noapaļo līdz trim ciparu daļskaitlī aiz komata.

3. Patēriņa cenu pieaugums tiek noskaidrots, pamatojoties uz vidējo pieaugumu divpadsmit kalendārajos mēnešos līdz gada pirms indeksācijas gada jūlijam, turklāt ir izmantojams 2000. gada patēriņa cenu indekss vai to aizstājošs indekss. [..]"

9. *ASVG* 108.h pantā attiecībā uz ikgadējo pensijas palielināšanu ir paredzēts:

"1. Ar katra gada 1. janvāri

a) visas pensijas, ko maksā pensiju apdrošināšana un kas aprēķinātas [..] pirms šā gada 1. janvāra,

b) [..]

tiek reizinātas ar indeksācijas koeficientu. [..]"

5 — 1955. gada 9. septembra *Bundesgesetz über die allgemeine Sozialversicherung* [Federālais likums par vispārējais sociālo apdrošināšanu] (*Allgemeines Sozialversicherungsgesetz — ASVG*), *BGBl.* 189/1955; jaunākie grozījumi izdarīti ar federālo likumu *BGBl.* I 150/2009.

10. Federālais ministrs ar rīkojumu [6] 2008. gadam ir noteicis indeksācijas koeficientu 1,017. Tas nozīmē, ka principā 2008. gadā visas pensijas saskaņā ar *ASVG* ir tikušas palielinātas par 1,7 %.

11. Tomēr neatkarīgi no tā *ASVG* 634. panta 10. punktā (federālā likuma *BGBl.* I 101/2007 [7] redakcijā) attiecībā uz 2008. gadu ir paredzēta pensiju ārkārtas palielināšana:

"Neatkarīgi no 108.h panta 1. punkta pirmajā teikumā noteiktā 2008. kalendārajā gadā visas pensijas, kuru apmērs pārsniedz EUR 746,99 mēnesī, netiek reizinātas ar indeksācijas koeficientu, bet gan tiek palielinātas šādi: Ja pensija mēnesī ir:

1. no EUR 746,99 līdz EUR 1 050, tad tā tiek palielināta par EUR 21;

2. no EUR 1 050 līdz EUR 1 700, tad tā tiek reizināta ar koeficientu 1,020;

3. no EUR 1 700 līdz EUR 2 161,50, tad tā tiek palielināta par procentuālu apmēru, kas starp minētajiem skaitļiem lineāri samazinās no 2,0 % līdz 1,7 %;

4. vairāk nekā EUR 2 161,50, tad tā tiek palielināta par EUR 36,75."

12. Pensionāriem, kuru pensija īsa apdrošināšanas termiņa vai zemas aprēķina bāzes dēļ ir tik maza, ka tā vairs nesedz iztikas minimumu, saskaņā ar *ASVG* 292. pantu ir tiesības uz kompensējošām piemaksām. Šis iztikas minimums tiek noteikts sociālajās tiesībās ar tā dēvēto kompensējošo piemaksu minimumu [*Ausgleichzulagenrichtsatz*]. Noskaidrojot, vai personai ir tiesības prasīt kompensējošo piemaksu, saskaņā ar *ASVG* 292. panta 2. punktu ir jāņem vērā arī kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošo laulāto neto ienākumu kopsumma. Vienlaikus ar to pašu likumu, ar

6 — *BGBl.* II 337/2007.

7 — *Bundesgesetz, mit dem das Bundesgesetz über Krankenanstalten und Kuranstalten, das Ärztegesetz 1998, das Privatkrankenanstalten-Finanzierungsfondsgesetz, das Allgemeine Sozialversicherungsgesetz, das Gewerbliche Sozialversicherungsgesetz, das Bauern-Sozialversicherungsgesetz, das Beamten- Kranken- un Unfallversicherungsgesetz, das Arbeitslosenversicherungsgesetz 1977, das Sonderunterstützungsgesetz, das Heeresversorgungsgesetz, das Kriegsopferversorgungsgesetz 1957 und das Familienlastenausgleichsgesetz 1967 geändert werden* [Federālais likums, ar ko groza Federālo likumu par slimnīcām un sanatorijām, 1998. gada Ārstniecības likumu, Privāto slimnīcu finansēšanas fondu likumu, Vispārējo sociālās apdrošināšanas likumu, Sociālās arodapdrošināšanas likumu, Zemnieku sociālās apdrošināšanas likumu, Ierēdņu veselības un negadījumu apdrošināšanas likumu, 1977. gada Bezdarbnieku apdrošināšanas likumu, Īpašo pabalstu likumu, Armijas apgādes likumu, 1957. gada Kara upuru nodrošināšanas likumu un 1967. gada Ģimeņu finansiālā izlīdzinājuma likumu] (*Bundesgesetz zur Anpassung von Rechtsvorschriften an die Vereinbarung gemäß Art. 15a B-VG par Organisation und Finanzierung des Gesundheitswesens für die Jahre 2008 bis 2013* [Federālais likums par tiesību normu saskaņošanu ar vienošanos saskaņā ar federālajiem noteikumiem par veselības aprūpes organizāciju un finansēšanu 2008.–2013. gadā]), *BGBl.* I 101/2007.

ko tika grozīts *ASVG* 634. panta 10. punkts, šis kompensējošās piemaksas minimums [vientuļiem pensijas saņēmējiem] tika palielināts no EUR 726 līdz EUR 747 (apmēram par 2,81 %), bet kopējā mājsaimniecībā dzīvojošiem laulātajiem — no EUR 1091,14 līdz EUR 1 120 (apmēram par 2,58 %) (grozītais 4.Z panta 41. punkta a) un b) apakšpunkts).

III — Lietas faktiskie apstākļi, pamata tiesvedība un prejudiciālais jautājums

13. 1947. gada 8. jūnijā dzimusī prasītāja pamata tiesvedībā atbilstoši *ASVG* no atbildētājas — *Pensionsversicherungsanstalt* — saņem vecuma pensiju. Šīs pensijas bruto apmērs 2007. gadā bija EUR 368,16 mēnesī. Ar 2008. gada 8. maija lēmumu atbildētāja pamata tiesvedībā noteica, ka prasītājas pamata tiesvedībā ikmēneša bruto pensija, ievērojot 2008. gadam noteikto indeksācijas koeficientu 1,017, no 2008. gada 1. janvāra ir EUR 374,42.

14. Šis lēmums tika pārsūdzēts, prasot no 2008. gada 1. janvāra maksāt ikmēneša bruto pensiju EUR 389,16 apmērā. Pensiju indeksācija, ko valsts likumdevēji īstenoja 2008. gada 1. janvārī, pārkāpjot vienlīdzības principu un tiesības uz īpašumu un netieši diskriminējot sievietes, tādējādi pārkāpjot arī Direktīvas 79/7 4. pantu.

15. Pirmās instances tiesa apmierināja prasību ar pamatojumu, ka ir notikusi neatļauta, netieša sieviešu diskriminācija. Apelācijas instances tiesa apmierināja atbildētājas pamata tiesvedībā iesniegto apelācijas sūdzību, nosakot, ka atbildētājai no 2008. gada 1. janvāra ir jāmaksā prasītājai bruto pensija jau ar lēmumu atzītajā apmērā — tikai EUR 374,42 mēnesī — un noraidīja prasījumu samaksāt lielāku summu. Prasītāja pamata tiesvedībā par apelācijas tiesas spriedumu iesniedza kasācijas sūdzību, prasot atjaunot pirmās instances tiesas spriedumu.

16. *Oberster Gerichtshof* tajā notiekošās kasācijas tiesvedības laikā iesniedza Austrijas *Verfassungsgerichtshof* pieteikumu atcelt kā konstitūcijai neatbilstošu *ASVG* 634. panta 10. punkta frāzi "kuru apmērs pārsniedz EUR 746,99 mēnesī" (federālā likuma *BGBl.* 101/2007 redakcijā) un *ASVG* 634. panta 10.Z punkta 1. apakšpunkta frāzi "no EUR 746,99" (federālā likuma *BGBl.* 101/2007 redakcijā). Pieteikums par atcelšanu tika pamatots ar to, ka normas,

kas pensiju ārkārtas palielināšanu 2008. gadā paredz vienīgi attiecībā uz pensijām, kas pārsniedz EUR 749,99, pārkāpjot Austrijas tiesībās nostiprināto vienlīdzības principu. *Verfassungsgerichtshof* apvienotā procesā ar savu 2009. gada 24. septembra nolēmumu šo un 143 citus pēc satura līdzīgus Austrijas tiesu pieteikumus noraidīja. Pēc šā atzinuma saņemšanas kasācijas tiesvedība pēc tiesas iniciatīvas tika turpināta.

17. Tagad pamata tiesvedības priekšmets ir jautājums (par ko starp lietas dalībniekiem vēl pastāv strīds), vai likumdevēju izdarītā 2008. gada pensiju indeksācija, netieši diskriminējot sievietes, pārkāpj Direktīvas 79/7 4. pantu. *Oberster Gerichtshof* atzīst, ka tai ir šaubas par šīs direktīvas normas interpretāciju. Šā iemesla dēļ tā nolēma apturēt tiesvedību un uzdot Tiesai šādus prejudiciālus jautājumus:

1) Vai Direktīvas 79/7/EEK 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas 1. punktā noteiktais diskriminācijas aizliegums attiecas arī uz ikgadējās pensiju indeksēšanas sistēmu, kas paredzēta likumiskās pensiju apdrošināšanas tiesībās?

2) Ja atbilde uz 1. jautājumu ir apstiprinoša:

vai Direktīvas 79/7/EEK 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāda valsts tiesību norma par ikgadējo pensiju indeksēšanu, saskaņā ar kuru konkrētai mazāko pensiju saņēmēju grupai ir paredzēts potenciāli mazāks palielinājums nekā citiem pensiju saņēmējiem, ja šis regulējums nelabvēlīgi ietekmē 25 % pensijas saņēmējus vīriešus, bet 57 % pensijas saņēmējas sievietes, turklāt tam nav objektīvi attaisnojoša iemesla?

3) Ja atbilde uz 2. jautājumu ir apstiprinoša:

vai nelabvēlīgāku attieksmi pret pensijas saņēmējām sievietēm attiecībā uz pensiju ikgadējo palielinājumu var pamatot ar pensijas saņēmēju sieviešu agrāko pensionēšanās vecumu un/vai ilgāko pensijas saņemšanas laikposmu, un/vai ar to, ka tiktu nesamērīgi un pārlieki palielināti sociālajās tiesībās paredzētie minimālie ienākumi (kompensējošo piemaksu minimums [*Ausgleichzulagenrichtsatz*]), ja normās par sociālajās tiesībās paredzētajām minimālajiem ienākumiem (kompensējošām piemaksām [*Ausgleichzulage*]) ir paredzēts pieskaitīt citus pensijas saņēmēja paša ienākumus, kā arī viņa kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošā laulātā

ienākumus, savukārt pārējo pensijas saņēmēju pensiju paaugstināšana notiek, nepieskaitot pensijas saņēmēja citus paša ienākumus vai viņa laulātā ienākumus?

tā ietvertu arī pensiju indeksēšanu, direktīvas mērķim, proti, nodrošināt vīriešu un sieviešu vienlīdzību sociālā nodrošinājuma jomā, būtu jānoved pie pozitīva rezultāta.

IV — Tiesvedība Tiesā

18. 2010. gada 9. februāra lēmums uzdot prejudiciālus jautājumus Tiesas kancelejā ir reģistrēts 2010. gada 8. martā.

19. Tiesas statūtu 23. pantā noteiktajā termiņā rakstveida apsvērumus iesniedza Austrijas valdība, Īrija un Eiropas Komisija.

20. Mutvārdu procesā 2011. gada 13. aprīlī piedalījās un savus apsvērumus izklāstīja Austrijas valdības, kā arī Īrijas un Komisijas pārstāvji.

V — Lietas dalībnieku būtiskie argumenti

A — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

21. *Austrijas valdība* uzskata, ka, lai gan no Direktīvas 79/7 teksta nevarot konstatēt, ka

22. *Īrija* turpretī ierosina uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 79/7 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka likumiskās pensijas apdrošināšanas tiesībās paredzētajai ikgadējai indeksācijas sistēmai nav piemērojams 1. punkta diskriminācijas aizliegums.

23. Pamatojot savu interpretāciju, tā vispirms norāda, ka pabalsts ietilpstot Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā tikai tad, ja tas iederoties likumiskā sistēmā aizsardzībai pret vienu no minētajiem riskiem, esot šādas sistēmas sastāvdaļa vai esot uzskatāms par sociālās palīdzības formu ar to pašu mērķi. Ja pamatā izmanto šo definīciju, tad iznākot, ka pamatpensija, kas prasītājai pamata tiesvedībā tiek maksāta kopš viņas 60. dzīves gada beigām, ietilpstot Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā. Pretstatā tam ikgadējā pensiju indeksēšana Austrijā kalpojot citam nolūkam, proti, lai garantētu minimālo ienākumu līmeni visiem pensijas saņēmējiem. Tādēļ trūkstot tiešas saiknes ar mērķi — aizsardzību pret vecuma riskiem.

24. Turklāt Īrija saskata analoģiju ar judikatūru par Padomes 1971. gada 14. jūnija Regulas Nr. 1408/71 par sociālā nodrošinājuma sistēmu piemērošanu darbiniekiem [un pašnodarbinātajiem] un viņu ģimenēm, kas pārvietojas Kopienā [8], 46. un 51. pantu, saskaņā ar kuru Tiesa izšķirot vecuma pamatpensiju, no vienas puses, un indeksāciju cenu līmeņa izmaiņu u.c. iemeslu dēļ, no otras puses. Pamatojoties uz šo judikatūru, esot jāizšķir starp vecuma pensijas pirmreizējo aprēķinu (t.i., maksājamās pensijas apmēra noteikšanas procedūru pirmreizējās saņemšanas gadījumā) un vēlāk veiktu indeksāciju, ar kuru pensijas apmērs tiekot mainīts par konkrētu summu vai procentuālu apmēru, ņemot vērā tādus faktorus kā inflācija.

25. Īrija uzskata, ka vecuma pensijas pirmreizējā aprēķināšana ietilpstot jēdzienā "pabalstu aprēķināšana" un līdz ar to Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā. Savukārt vēlāk veiktā indeksācija, ņemot vērā dzīves dārdzību, neesot uzskatāma par "pabalstu aprēķināšanu" un tādēļ 4. panta 1. punkts uz to neattiecoties.

26. *Komisija* ierosina uz pirmo prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 79/7 4. pants esot jāinterpretē tādējādi, ka arī likumiskās pensijas apdrošināšanas tiesībās paredzētai ikgadējai indeksācijai ir piemērojams šā panta 1. punkta diskriminācijas aizliegums.

27. Tā uzskata, ka Direktīva 79/7 ir jāinterpretē plaši un ka tā aptver ne vien sociālo pabalstu pamata aprēķinu, bet arī vēlāk veiktu to palielināšanu. Direktīvas iedarbība tiktu mazināta, ja tā būtu piemērojama vienīgi sākotnējai pabalsta apmēra noteikšanai un ja vēlāka indeksēšana neietilptu tās piemērošanas jomā. Dalībvalstis tad ekstrēmā gadījumā varētu viena dzimuma personas pilnīgi izslēgt no jebkādas pensiju indeksēšanas, kas, raugoties no ilgtermiņa perspektīvas, izraisītu ievērojamas atšķirības starp sieviešu pensijām, no vienas puses, un vīriešu pensijām, no otras puses. Padomei kā likumdevējai institūcijai nevarot pārmest šādas regulējuma nepilnības.

28. Ikgadējās indeksēšanas sistēma ietilpstot Direktīvas 79/7 piemērošanas jomā, jo runa esot par sociālā nodrošinājuma pabalstu, kas tieši un būtiski esot saistīts ar aizsardzību pret direktīvas 3. panta 1. punktā minētajiem riskiem, proti, ka līdz ar vecumu samazinās iztikai vajadzīgie ienākumi vai, attiecīgi, [pensionēto personu] pirktspēja. Pensiju indeksēšanas mērķis esot nodrošināt pensiju vērtību un saglabāt [pensionēto personu] pirktspēju. Turklāt tā esot tieši saistīta ar sākotnēji piešķirto summu, kas ir izmantojama arī kā procentuāla palielinājuma aprēķina bāze.

8 — OV L 149, 2. lpp.

29. Pat ja pieņemtu, ka jēdziens "aprēķināšana" neaptver vēlāk veiktu pensiju palielinājumu, no tā vēl nevarot secināt, ka direktīva neaptver vēlāku indeksēšanu, jo Direktīvas 79/7 4. pantā ietvertais uzskaitījums neesot izsmeļošs, ko pierādot normas teksts ("konkrēti").

B — *Par otro prejudiciālo jautājumu*

30. *Austrijas valdība* ierosina uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka, ievērojot priekšnosacījumu, ka arī uz likumiskās pensijas apdrošināšanas tiesībās paredzēto ikgadējās indeksēšanas sistēmu attiecas Direktīvas 79/7 4. pantā noteiktais vienlīdzīgas attieksmes princips, šī norma ir interpretējama tādējādi, ka dalībvalsts tiesību norma par ikgadējo indeksēšanu, saskaņā ar kuru potenciāli mazāks palielinājums ir paredzēts konkrētai pensijas saņēmēju grupai, nav uzskatāma par diskrimināciju dzimuma dēļ, jo ietekme uz vienu dzimumu (skaitliskā ziņā) šajā personu grupā arī attiecībā pret pensijas saņēmēju kopskaitu nav būtiska, vai ka tieši nepastāv neviena cita personu grupa, kuras stāvokli varētu salīdzināt ar it kā nelabvēlīgākā stāvoklī nostādītas grupas personu stāvokli.

31. Šajā sakarā tā vispirms apgalvo, ka attiecībā uz iesniedzējtiesas minēto ietekmēto personu procentuālo īpatsvaru — attiecīgi, vīriešu dzimuma (25 %) un sieviešu dzimuma (57 %) minimālās pensijas saņēmēju vidū — nevar apgalvot, ka attiecīgais regulējums esot uzskatāms par "viena dzimuma būtiski nelabvēlīgāku stāvokli (procentuālā ziņā) attiecībā pret otru dzimumu" judikatūras izpratnē. Lai gan atbilstoši judikatūrai nav iespējams noteikt konkrētu procentuālu apmēru, sākot ar ko pastāv netieša diskriminācija, izskatāmajā lietā procentuālās atšķirības neesot tik drastiskas kā citos gadījumos, lai tās faktiski varētu uzskatīt par diskrimināciju.

32. Turklāt tā norāda, ka regulējumam pensiju sistēmas jomā esot atšķirīga ietekme uz abiem dzimumiem, kas izskaidrojams ar sieviešu un vīriešu atšķirīgo profesionālās dzīves gājumu. Ja visos likumdevēju pieņemtajos tiesību aktos tiktu ņemta vēra vienīgi ietekme uz dzimumu (procentuālā izteiksmē), tad dalībvalstis būtu pazaudējušas Eiropas tiesībās tām atzīto patstāvību valsts sociālās politikas veidošanā, kas būtu pretrunā līdzšinējai Tiesas judikatūrai. Līdz ar to nākotnē vienīgi visu pabalstu lineāra indeksācija ar vienu vienotu procentuālu likmi netiktu uzskatīta par diskrimināciju.

33. Austrijas valdība uzskata, ka par diskrimināciju esamību var spriest vienīgi tad, ja tiekot konstatēta katras grupa situācija attiecībā pret pensijas saņēmēju kopskaitu. No attiecīgo procentuālo likmju izpētes izrietot, ka ar nelabvēlīgāku ietekmi uz sievietēm nekādā kombinācijā nepietiekot, lai pamatotu diskrimināciju dzimuma dēļ, un tādēļ šis regulējums jau šā iemesla dēļ vien neesot pretrunā Direktīvai 79/7. Papildus tā norāda, ka, lai apstiprinoši atbildētu, ka pastāv diskriminācija, esot vajadzīga izteikta salīdzināma grupa. Taču pensiju 2008. gada indeksācijā tādas izteiktas salīdzināmas grupas neesot, jo atkarībā no individuālajiem apstākļiem vai, attiecīgi, laulātā situācijas varot piemērot atšķirīgu indeksācijas apmēru.

34. *Īrija* ierosina uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka dalībvalsts tiesību norma par pensiju ikgadēju indeksēšanu, saskaņā ar kuru konkrētai minimālās pensijas saņēmēju grupai ir paredzēts potenciāli mazāks palielinājums nekā citiem pensijas saņēmējiem, neesot pretrunā Direktīvas 79/7 4. pantam.

35. Īrija uzskata, ka, pirmkārt, būtu jākonstatē, ar kādu situāciju varētu salīdzināt prasītājas pamata tiesvedībā situāciju. Otrkārt, esot jānoskaidro, vai šī persona (vai šī personu grupa) atrodas labvēlīgākā stāvoklī nekā Brahnere. Gadījumā, ja uz to var atbildēt apstiprinoši, esot jānoskaidro, vai ar šo nevienlīdzīgo attieksmi priekšrocības tiek sniegtas pretējā dzimuma personai. Gadījumā, ja uz pēdējo teikto var atbildēt apstiprinoši, esot jānoskaidro, vai nevienlīdzīgajai attieksmei ir objektīvi attaisnojoši iemesli, kam ar dzimumu nav nekā kopēja. Īrija nonāk pie secinājuma, ka salīdzinājumiem, ko izdara iesniedzējtiesa, neesot nekādas saistības ar prasītājas pamata tiesvedībā situāciju, tāpēc prejudiciālie jautājumi esot hipotētiski un līdz ar to — nepieņemami.

36. Gadījumam, ja Tiesa pretēji šai argumentācijai jautājumus uzskatītu par pieņemamiem, Īrija norāda, ka dalībvalsts tiesas izklāstītie lietas faktiskie apstākļi neļaujot noskaidrot, vai prasītāja pamata tiesvedībā (vai personu grupa, kurai tā piederot) esot atradusies nelabvēlīgākā stāvoklī kā identificējama vīriešu dzimuma salīdzināma persona (vai pārsvarā no vīriešiem sastāvoša salīdzināma grupa). Esot gan tiesa, ka dažu pensijas saņēmēju grupu gadījumā pensijas tiktu procentuāli vairāk palielinātas nekā citu gadījumā. Tomēr ne visas šīs grupas sastāvot pārsvarā no vīriešiem.

37. Īrija uzskata, ka neesot skaidrs, cik tāl kompensējošo maksājumu sistēma var būt diskriminējoša. 54 % no kompensējošās piemaksas saņēmējiem esot sievietes, kas

gandrīz precīzi atbilstot sieviešu procentuālajam īpatsvaram visu pensionāru vidū (53 %). Tādēļ nevarot teikt, ka kompensējošās piemaksas saņēmēju grupa sastāvot pārsvarā no vīriešiem vai pārsvarā no sievietēm. Tā tikai atspoguļojot procentuālo īpatsvaru attiecībā pret pensionāru kopskaitu. Pamatpensijas tiekot indeksētas bez citādu ienākumu pieskaitīšanas (tā ka tiktāl būtu spēkā citi principi nekā kompensējošās piemaksas jomā). Tomēr šie principi esot piemērojami gan attiecībā uz minimālās pensijas saņēmējiem (kas pārsvarā esot sievietes), gan attiecībā uz lielu pensiju saņēmējiem (kas pārsvarā esot vīrieši). Tādēļ nevarot teikt, ka šo abu aprēķināšanas metožu izmantošanas dēļ pastāvētu labvēlīgāka attieksme pret pārsvarā no vīriešiem sastāvošu grupu nekā pret pārsvarā no sievietēm sastāvošu grupu. Pat ja lielāku pensiju saņēmēju grupa (kas pārsvarā esot vīrieši) kaut kādā veidā tiekot nostādīta labvēlīgākā stāvoklī, tad it kā nelabvēlīgākā stāvoklī nostādītu personu grupa (kompensējošās piemaksas saņēmēji) nesastāvot pārsvarā no sievietēm.

38. Visbeidzot, Īrija norāda, ka atšķirīgas pieejas, veicot ienākumu pieskaitīšanu kompensējošo piemaksu un parastās pensijas vajadzībām, varētu būt dalībvalsts kompetences jomas ietvaros un [dalībvalstij] esot tiesības dažu pabalstu gadījumā ņemt vērā pabalstu saņēmēja mantisko stāvokli, turpretī citos gadījumos neņemt to vērā.

39. Komisija ierosina uz otro prejudiciālo jautājumu atbildēt, ka Direktīvas 79/7 4. pants esot interpretējams tādējādi, ka tam neatbilstot dalībvalsts tiesību norma par pensiju ikgadējo indeksēšanu, saskaņā ar kuru konkrētai minimālās pensijas saņēmēju grupai ir paredzēts potenciāli mazāks palielinājums nekā citiem pensijas saņēmējiem, ciktāl šis regulējums nelabvēlīgi ietekmē 25 % vīriešu dzimuma, bet 57 % sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju, ja vien tam nav objektīvi attaisnojoši iemesli, kam nav nekā kopēja ar diskrimināciju dzimuma dēļ.

40. Lai pamatotu savu interpretāciju, tā norāda, ka saskaņā ar judikatūru nevienlīdzīga attieksme pastāvot tad, ja tādu sieviešu dzimuma darbinieku īpatsvars, kas neatbilst konkrētam priekšnosacījumam, lai uz to attiektos aizsardzība pret atlaišanu no darba, veidojot statistiski "ievērojami zemāku īpatsvaru" vai ja pastāvot "mazāka, bet ilgā laikposmā pastāvoša salīdzinoši nemainīga skaitliska starpība". Attiecībā uz iesniedzējtiesas sniegtajiem datiem (no kuriem izrietot, ka minimālo pensiju saņem 57 % sieviešu pretstatā 25 % vīriešu) nevarot apstrīdēt, ka negatīvi ietekmētas esot galvenokārt sievietes un ka tādēļ sievietes objektīvi atrodoties nelabvēlīgākā stāvoklī. Šī nevienlīdzīgā attieksme

esot vēl jo smagāka tādēļ, ka to personu vidū, kas nesaņēma kompensējošās piemaksas, sieviešu esot daudz vairāk nekā vīriešu.

C — *Par trešo prejudiciālo jautājumu*

41. *Austrijas valdība* ierosina uz trešo prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka, ja Tiesa apstāklī, ka konkrēta pensijas saņēmēju grupa potenciāli saņem mazāku palielinājumu, tomēr saskata sieviešu diskrimināciju, tā tomēr esot pamatota, ņemot vērā nesaraujamo saikni starp kompensējošo piemaksu ārkārtas palielinājumu un ar to saistīto mērķi — nabadzības samazināšanu (kas esot leģitīms sociālās politikas mērķis). Šis regulējums esot arī piemērots mērķu sasniegšanai un tas nepārsniedz to, kas šī mērķa sasniegšanai vajadzīgs. Tam pretrunā neesot tas, ka kompensējošo piemaksu jautājumā tiek ņemti vērā pensijas saņēmēja citi ienākumi, kā arī viņa kopīgā mājsaimniecībā dzīvojoša laulātā vai reģistrētā partnera ienākumi.

42. Attiecībā uz kompensējošo piemaksu minimumu ārkārtas palielinājuma pamatojumu Austrijas valdība norāda, ka 2008. gada pensiju indeksācijas mērķis esot bijis palīdzēt mazu pensiju un minimālās pensijas saņēmējiem. Esot bijis jāsper nozīmīgs solis, lai izskaustu vecuma nabadzību. Tādām personām kā prasītāja pamata tiesvedībā, kam pašām vai pateicoties laulātā dzīvesbiedra ienākumiem ir citi ienākumi, tomēr šis sociālās politikas regulējums neesot vajadzīgs. Proti, viņu gadījumā varot pieņemt, ka, tieši pateicoties šiem pārējiem ienākumiem, viņus neapdraudot vecuma nabadzība un tādēļ neesot vajadzīga indeksācija, kas pārsniegtu patēriņa cenu indeksa norādes.

43. Attiecībā uz pārējo Austrijas valdība norāda uz Austrijas *Verfassungsgerichtshof* 2009. gada 24. septembra nolēmumu, kurā tā esot konstatējusi, ka 2008. gada indeksācija atbilst konstitūcijai un nepārkāpj pamattiesības, tostarp arī vienlīdzības principu. Turklāt *Verfassungsgerichtshof* esot atzinusi tiešu saikni (savstarpēju sakarību) starp pensiju indeksēšanu un kompensējošo piemaksu ārkārtas palielinājumu. Pēdējais apstāklis tādēļ esot jāņem vērā, izvērtējot pensijas pabalstu palielinājumu 2008. gada ārkārtas indeksācijas rezultātā.

44. *Īrija* ierosina uz trešo prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju nelabvēlīgāks stāvoklis viņu pensiju ikgadējā palielināšanā varot būt

pamatots, ja tas ir vajadzīgs un piemērots kāda sociālās politikas vai ekonomikas politikas mērķa sasniegšanai un tam nav nekā kopēja ar diskrimināciju dzimuma dēļ. Ciktāl dalībvalsts atsaucas uz Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu, nelabvēlīgāks stāvoklis varot tikt pamatots arī ar agrāku pensionēšanās vecumu un/vai sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju ilgāku pensijas saņemšanas laikposmu.

45. Īrija, lai pamatotu savu interpretāciju, norāda, ka sociālās palīdzības regulējuma ietvaros dažas pabalstu saņēmēju grupas noteikti tiktu atbalstītas, turpretī citām atbalsts tiktu liegts, turklāt vajadzības gadījumā varētu tikt piemēroti sarežģīti kritēriji un diferencēšanas mehānismi. Tiesas judikatūrā esot atrodamas daudzas lietas, kurās atsevišķas valsts regulējums esot ticis apstrīdēts diskriminācijas dēļ, un Tiesa tomēr esot spriedusi, ka dalībvalsts tiesībās paredzētos kritērijus attaisno leģitīms mērķis. Lai gan paši par sevi budžeta apsvērumi nevar pamatot šādu diskrimināciju dzimuma dēļ, Tiesa esot atzinusi, ka vajadzība nodrošināt pienācīgu kontroli pār visas sabiedrības izdevumiem esot uzskatāma par leģitīmu mērķi. Īrija uzskata, ka dalībvalstis, piešķirot ierobežotus valsts naudas līdzekļus ikgadējās budžeta līdzekļu sadales procedūras ietvaros, cenšoties sasniegt vairākus leģitīmus sociālās politikas un ekonomikas politikas mērķus, tostarp ierobežotu valsts naudas līdzekļu sadalīšanu dažādām personu grupām un pienācīgu kontroli pār visas sabiedrības izdevumiem. Šajā ziņā dalībvalstīm esot bijusi ļoti plaša rīcības brīvība. Līdzīgi, ja laiku pa laikam ir jāveic likmju indeksācija, varot būt vienkāršāk veikt vienveidīgu, vispārēji piemērojamu palielinājumu nekā katrai atsevišķai personai aprēķināt precīzu procentuālo likmi. Izskatāmajā lietā dalībvalsts tiesa pensijas esot iedalījusi četrās kategorijās. Tomēr tās varētu iedalīt arī pavisam citādi. Īrijas valdība uzskata, ka ievērojami palielinātos dalībvalstu valsts pārvaldes iestāžu izmaksas, ja ikviena regulējuma gadījumā būtu jāveic statistikas izpēte par attiecību starp vīriešiem un sievietēm, ja nevarētu tikt paredzēts vienveidīgs, vispārēji piemērojams palielinājums.

46. Noslēgumā Īrija konstatē, ka Austrijā uz vīriešiem un sievietēm, iespējams, attiecoties dažāds pensijas vecums. Ja tas tā būtu, Austrija vajadzības gadījumā varētu atsaukties uz Direktīvas 79/7 7. panta 1. punkta a) apakšpunktu. Tādējādi Austrija būtu tiesīga pieņemt atšķirīgu regulējumu attiecībā uz vīriešiem un sievietēm — gadījumā, ja tas būtu "nepieciešami" saistīts ar dažādu pensijas vecumu.

47. *Komisija* ierosina uz trešo prejudiciālo jautājumu atbildēt tādējādi, ka sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju nelabvēlīgāks stāvoklis viņu pensiju ikgadējā palielinājuma ietvaros nevarot tikt pamatots ar agrāku pensionēšanās vecumu, sieviešu dzimuma

pensijas saņēmēju ilgāku pensijas saņemšanas laikposmu vai ar to, ka atskaites likme attiecībā uz sociālajās tiesībās paredzētajiem minimālajiem ienākumiem (kompensējošo piemaksu minimumu) tika paaugstināta nesamērīgi augstu, ja normas par sociālajās tiesībās paredzēto minimālo ienākumu (kompensējošo piemaksu) piešķiršanu paredz pensijas saņēmēju citu paša ienākumu, kā arī viņa kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošā laulātā ienākumu pieskaitīšanu, savukārt citu pensijas saņēmēju gadījumā pensiju palielināšana notiek bez pensijas saņēmēja citu paša ienākumu vai viņa laulātā ienākumu pieskaitīšanas.

palielinājuma leģitīms mērķis. Noslēgumā Komisija norāda, ka Tiesa gan esot atzinusi, ka dalībvalstīm ir rīcības brīvība sociālā nodrošinājuma sistēmas veidošanā, tomēr tā esot strikti orientēta uz vajadzībām un piemērotību sociālās politikas mērķa sasniegšanai.

VI — Juridiskais vērtējums

A — *Ievada piezīmes*

1) Savienības tiesību pamatprincipi diskriminācijas aizlieguma jomā

48. Attiecībā uz nevienlīdzīgu attieksmi pret sieviešu dzimuma pensijas saņēmējām agrāka pensionēšanās vecuma vai ilgāka pensijas saņemšanas laikposma dēļ Komisija norāda, ka pabeigto apdrošināšanas mēnešu skaits jau esot ticis ņemts vērā pensijas apmēra noteikšanas ietvaros un ka tas nedrīkstot tikt ņemts vērā vēlreiz. Attiecībā uz sieviešu ilgāku paredzamo vidējo dzīves ilgumu Komisija apgalvo, ka tas neesot pieļaujams kā attaisnojošs iemesls, jo ilgāks paredzamais dzīves ilgums esot tipiska ar dzimumu saistīta atšķirība. Turklāt strīdīgi esot tas, kā tieši izpaužas kompensējošo piemaksu minimuma

49. Vīriešu un sieviešu profesionālā līdztiesība [9] ir viens no galvenajiem Eiropas darba tiesību principiem [10]. Princips par vienlīdzīgu attieksmi pret vīriešiem un sievietēm darba

9 — Detalizētu izklāstu par vīriešu un sieviešu līdztiesības principu Eiropā skat. McCrudden, C./Prechal, S., "The Concepts of Equality and Non-Discrimination in Europe: A practical approach", *Bericht der Europäischen Komission, Generaldirektion für Beschäftigung, soziale Angelegenheiten und Chancengleichheit*, 2009.

10 — Šajā ziņā skat. Krimphove, D., *Europäisches Arbeitsrecht*, Minhene, 1996, 140. lpp.

attiecību jomā starptautisko darba tiesību līmenī ir nostiprināts Starptautiskās Darba organizācijas (*ILO*) 1951. gada 29. jūnija konvencijā Nr. 100 "Par vienlīdzīgu [vīriešu dzimuma un sieviešu dzimuma darbinieku] atalgojumu [par līdzvērtīgu darbu]", ko ir ratificējušas daudzas dalībvalstis. Īpaši attiecībā uz Eiropas Savienības darba tiesībām Kopienas Hartas par [darbinieku] sociālajām pamattiesībām [11] 16. punktā — uz ko ir atsauce Līguma par Eiropas Savienību preambulā un EKL 136. panta 1. punktā — ir minēta vajadzība nodrošināt vienlīdzīgu attieksmi un pilnveidot vīriešu un sieviešu karjeras iespēju vienlīdzību. Turklāt primārajās tiesībās — EKL 2. pantā un 3. panta 2. punktā — kā vispārīgs mērķis ir paredzēta vīriešu un sieviešu līdztiesības veicināšana. Turklāt Tiesas pastāvīgajā judikatūrā šā noteikuma fundamentālā nozīme ir uzsvērta tādējādi, ka tā to ir apzīmējusi kā fundamentālu Kopienas tiesību noteikumu [12].

50. Juridiski saistošu piesaistes punktu attiecībā uz vienlīdzīgu attieksmi pret abu dzimumu darbiniekiem Savienības likumdevēji sākotnēji paredzēja vienīgi attiecībā uz darba samaksas saņemšanu primārajās tiesībās, proti, EKL 141. pantā (LESD 157. pants). Šī norma uzliek pienākumu katrai dalībvalstij nodrošināt principu, ka "vīrieši un sievietes par vienādu vai vienādi vērtīgu darbu saņem vienādu darba samaksu". Tiesa interpretācijas ceļā to ir izveidojusi par visaptverošām antidiskriminācijas tiesībām. Tomēr, tā kā šī norma aptver vienīgi atlīdzības saņemšanas faktus, nevis regulē vispārējo vienlīdzīgo attieksmi pret dzimumiem profesionālajā jomā, Savienības likumdevēji kopš pagājušā gadsimta 70. gadiem daudzos tiesību aktos pastiprināti risināja tēmu par universālo vienlīdzīgo attieksmi pret vīriešiem un sievietēm, turklāt tika regulēti arī sociālo tiesību aspekti, piemēram, saistībā ar darbinieku prasībām pēc sociālā nodrošinājuma pabalstiem [13]. Pieņemto tiesību aktu vidū ir izskatāmajai lietai nozīmīgā Direktīva 79/7, kas attiecas uz šīs dzīves jomas specifisko sociālo tiesību daļu un tāpēc zināmā mērā papildina EKL

11 — Kopienas Hartas par [darbinieku] sociālajām pamattiesībām 16. punktā ir noteikts: "Ir jānodrošina vienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm. Ir jāpaplašina vīriešu un sieviešu karjeras iespēju vienlīdzība. Šajā nolūkā vispārēji un vajadzības gadījumā ir jānostiprina pasākumi, ar ko tiek nodrošināta vīriešu un sieviešu vienlīdzības īstenošana, galvenokārt attiecībā uz pieeju darba tirgum, darba samaksu, darba apstākļiem, sociālo aizsardzību, vispārējo un profesionālo izglītību, kā arī profesionālās karjeras iespējām. Ir arī jāizstrādā pasākumi, lai dotu iespēju vīriešiem un sievietēm saskaņot viņu profesionālos un ģimenes pienākumus."

12 — Skat. 1976. gada 8. aprīļa spriedumu lietā 43/75 *Defrenne* ("Defrenne II", *Recueil*, 455. lpp., 12. punkts), 1978. gada 15. jūnija spriedumu lietā 149/77 *Defrenne* ("Defrenne III", *Recueil*, 1365. lpp., 26. un 27. punkts), 1986. gada 26. februāra spriedumu lietā 152/84 *Marshall* (*Recueil*, 723. lpp., 36. punkts) un lietā 262/84 *Beets-Proper* (*Recueil*, 773. lpp., 38. punkts), kā arī 1994. gada 24. februāra spriedumu lietā C-343/92 *Roks* u.c. (*Recueil*, I-571. lpp., 36. punkts), 2000. gada 6. aprīļa spriedumu lietā C-226/98 *Jørgensen* (*Recueil*, I-2447. lpp., 39. punkts), 2003. gada 20. marta spriedumu lietā C-187/00 *Kutz-Bauer* (*Recueil*, I-2741. lpp., 60. punkts) un 2003. gada 23. oktobra spriedumu apvienotajās lietās C-4/02 un C-5/02 *Schönheit* un *Becker* (*Recueil*, I-12575. lpp., 85. punkts).

13 — Skat. Prechal, S., "Access to equality: An introduction", *Access to equality between men and women in the European Community*, Brisele, 1993, 1. un 2. lpp., un Bieback, K.-J., *Die unmittelbare Diskrimination wegen Geschlechts*, Bāden-Badene, 1997, 22. un 23. lpp. Kā skaidro Bieback, K.-J., *Europäisches Sozialrecht*, 5. izd., Bāden-Badene, 2010, 535. lpp., 1. punkts, parasto atlīdzību tomēr ir grūti atšķirt no uzņēmuma sociālā nodrošinājuma sistēmas pabalsta un to savukārt ir grūti atšķirt no likumiskajām/valsts sistēmām, turklāt uzņēmumu sistēmas bieži ir lielā mērā atkarīgas no valsts sistēmām un bez tām nevarētu tikt saprātīgi pārvaldītas.

141. panta prasības. Nav mazsvarīgi, ka, pamatojoties uz šo normu papildinošo funkciju sociālās nodrošināšanas jomā, kā arī Savienības toreiz vēl nepietiekošās kompetences dēļ darba un sociālo tiesību jomā Direktīva 79/7 tika balstīta uz vispārējo kompetenci, kas noteikta EKL 308. pantā (LESD 352. pants).

hartas [15] 21. un 23. pantā. Šajās normās, pirmkārt, ir aizliegta diskriminācija dzimuma dēļ, un, otrkārt, tajās Savienībai un tās dalībvalstīm ir noteikts pienākums Savienības tiesību īstenošanā nodrošināt abu dzimumu vienlīdzību visās jomās.

2) Netiešas diskriminācijas ietveršana

51. Tomēr pa šo laiku Eiropas sociālo tiesību jomā ir notikušas pamatīgas pārmaiņas, jo kopš Amsterdamas līguma spēkā stāšanās un EKL 13. panta (LESD 19. pants) un EKL 136. un nākamo pantu (LESD 151. un nākamie panti) spēkā esamības Savienībai ir visaptveroša regulēšanas kompetence attiecībā uz visu sociālo nodrošinājumu, tostarp antidiskriminācijas tiesībām [14], kas deva iespēju pieņemt daudzus tiesību aktus. Šajā sakarā ir jāpiemin vīriešu un sieviešu līdztiesības principa galīgais apstiprinājums, kas tagad ir nostiprināts Eiropas Savienības Pamattiesību

52. Pati Direktīva 79/7 kopš savas spēkā stāšanās ir palikusi negrozīta. Tās praktiskā nozīme galvenokārt ir saistīta ar netiešas diskriminācijas aizliegumu, kas tās 4. panta 1. punktā ir arī tieši minēts (tiešā diskriminācija dalībvalstu sociālo tiesību sistēmās jau lielā mērā ir novērsta) [16]. Par aizdomām par netiešu diskrimināciju dzimuma dēļ ir runa arī strīda priekšmetā ietilpstošajā dalībvalsts regulējumā, turklāt no iesniedzējtiesas teiktā var konstatēt, ka minimālās pensijas saņēmēju grupa, uz kuru netiek attiecināta pensiju

14 — Skat. 2011. gada 1. marta spriedumu lietā C-236/09 *Association Belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (Krājums, I-773. lpp., 18. un 19. punkts). Skat. Schiek, D., *Europäisches Arbeitsrecht*, 3. izd., Bāden-Bādene, 2007, 220. lpp., un Galantino, L., *Diritto comunitario del lavoro*, Turīna, 2000, 46. un 47. lpp.

15 — OV C 83, 389. lpp.

16 — Skat. Krimphove, D. (iepriekš minēts 10. zemsvītras piezīmē), 140. lpp.; Haverkate, G./Huster, S., *Europäisches Sozialrecht — Eine Einführung*, Bāden-Bādene, 1999, 711. punkts, 399. lpp., kas norāda, ka Direktīvas 79/7 praktiskais uzsvars ir likts uz netiešo diskrimināciju, kas 4. panta 1. punktā ir arī tieši minēta.

ārkārtas palielināšana, pārsvarā sastāv no sievietēm, lai gan nav tā, ka šis regulējums tieši noteiktu saistību ar dzimumu kā universālu nošķiršanas kritēriju.

53. Tomēr pirmām kārtām ir jānoskaidro, vai Direktīvas 79/7 piemērošanas joma vispār aptver dalībvalsts tiesībās paredzētu pensijas indeksāciju. Par to ir pirmais prejudiciālais jautājums. Otrais prejudiciālais jautājums ir par to, vai, ņemot vērā atšķirīgo ietekmi uz vīriešiem un sievietēm — pieņemot objektīva attaisnojuma trūkumu —, pastāv Direktīvas 79/7 4. panta 1. punktā aizliegtā diskriminācija dzimuma dēļ. Ar savu trešo prejudiciālo jautājumu iesniedzējtiesa vēlas noskaidrot, vai var tikt pamatots finansiālā ziņā nelabvēlīgāks stāvoklis, kas vienu pensijas saņēmēju grupu ietekmē tādējādi, ka tai — atšķirībā no citas pensijas saņēmēju grupas, attiecībā uz ko šis regulējums netiek piemērots, — tiek pieskaitīti pārējie pašu ienākumi un kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošā laulātā ienākumi. Pārskatāmības labad prejudiciālie jautājumi būtu izskatāmi to iepriekš izklāstītajā secībā.

54. Katram gadījumam būtu jāatbild uz Austrijas valdības iebildumu, ka Austrijas *Verfassungsgerichtshof* jau esot atzinusi, ka iesniedzējtiesas apsvērumi par strīda priekšmetā ietilpstošā dalībvalsts regulējuma saderību ar konstitucionālajās tiesībās garantēto vienlīdzības principu — kas ietver arī aizliegumu diskriminēt dzimuma dēļ — ir nepamatoti. Jānorāda, ka šim apstāklim nav nekādas ietekmes uz šo prejudiciālā nolēmuma tiesvedību, jo šeit tiek izvērtēts vienīgi jautājums, vai šis regulējums ir pretrunā Savienības tiesībām. Saskaņā ar Tiesas pastāvīgo judikatūru, lai nodrošinātu Savienības tiesību pārākumu, šīs sadarbības sistēmas darbības priekšnosacījums ir tas, ka valsts tiesai ir iespējams jebkurā tiesvedības brīdī, ko tā uzskata par piemērotu, un pat pēc tam, kad ir noslēdzies starpprocess, lai pārbaudītu atbilstību konstitūcijai, uzdot Tiesai jebkādu prejudiciālu jautājumu, ko tā uzskata par vajadzīgu [17].

B — *Par pirmo prejudiciālo jautājumu*

55. Kā var konstatēt no iesniedzējtiesas teiktā, starp lietas dalībniekiem pamata tiesvedībā nav strīda par to, ka prasītāja pamata tiesvedībā kā pensijas saņēmēja ietilpst Direktīvas 79/7 personālajā piemērošanas jomā un ka arī strīda priekšmetā ietilpstošais

17 — Skat. 2010. gada 22. jūnija spriedumu apvienotajās lietās C-188/10 un C-189/10 *Melki* un *Abdeli* (Krājums, I-5667. lpp., 52. punkts).

regulējums principā ietilpst tās materiālajā piemērošanas jomā. Taču pusēm ir strīds par to, vai arī uz pensiju ikgadējās indeksācijas sistēmu, kas paredzēta likumiskās pensiju apdrošināšanas tiesībās, attiecas Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta diskriminācijas aizliegums [18].

56. No prejudiciālā nolēmuma tiesvedības dalībniekiem vienīgi Īrija, šķiet, pauž atšķirīgu nostāju par Direktīvas 79/7 materiālo piemērošanas jomu pamata lietā. Šā iemesla dēļ savā izklāstā šim aspektam pievērsīšos īpaši. Šajā nolūkā vispirms jāaplūko jautājums, vai strīda priekšmetā ietilpstošās pensiju indeksēšanas gadījumā runa ir par likumisku sistēmu, kas sniedz aizsardzību pret Direktīvas 79/7 3. panta 1. punktā minētajiem riskiem. Kā Tiesa jau ir spriedusi, pabalsts šīs direktīvas piemērošanas jomā ietilpst vienīgi tad, ja tas iekļaujas aizsardzības pret minētajiem riskiem likumiskā sistēmā, ir uzskatāms par šādas sistēmas sastāvdaļu vai sociālās palīdzības formu ar to pašu mērķi [19]. Citiem vārdiem, pabalstam ir jābūt tieši un iedarbīgi saistītam ar aizsardzību pret 3. panta 1. punktā minētajiem riskiem [20].

57. Šajā sakarā var konstatēt, ka šajā direktīvas normā cita starpā ir tieši minēti "vecuma riski". Pie likumiskās sistēmas aizsardzībai pret šāda veida riskiem neapšaubāmi pirmām kārtām ir pieskaitāma vecuma pensija, kas prasītājai pamata tiesvedībā pienākas pēc likuma. Tomēr pie tās katrā ziņā pieskaitāmi arī tādi regulāri vecuma pensijas palielinājumi kā izskatāmā strīda priekšmets — pensiju indeksēšana, kuras mērķis, pēc iesniedzējtiesas sniegtās informācijas [21], ir nodrošināt pensiju vērtību un saglabāt pensionēto personu pirktspēju. Pēc Austrijas valdības teiktā [22], likumdevēja mērķis attiecībā uz šo regulējumu esot pensijas saņēmēju aizsargāšana pret risku, kas tipiski ir saistīts ar vecumu, proti, vecuma nabadzību. Proti, ar indeksācijas palīdzību piesaistot [pensiju] attiecīgajam patēriņa cenu indeksam, tiek novērsts, ka krītas iztikai vajadzīgais ienākums vai, attiecīgi, pirktspēja. Tātad direktīvas interpretācijai nav nozīmīgi tas, ka tā, kā redzams no tās teksta, neietver pensiju indeksēšanu, jo direktīvas 3. un 4. panta jēga un nolūks skaidri runā par labu interpretācijai, saskaņā ar kuru šāda indeksēšana arī ietilpst direktīvas materiālajā piemērošanas jomā. Ir gan grūti piekrist tam, ka pastāv būtiska atšķirība starp vecuma

18 — Skat. lēmumu par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, 7. lpp.

19 — Skat. 1986. gada 24. jūnija spriedumu lietā 150/85 *Drake* (*Recueil*, 1995. lpp., 21. punkts), 1992. gada 4. februāra spriedumu lietā C-243/90 *Smithson* (*Recueil*, I-467. lpp., 12. punkts) un 1992. gada 16. jūlija spriedumu apvienotajās lietās C-63/91 un C-64/91 *Jackson* un *Cresswell* (*Recueil*, I-4737. lpp., 15. punkts).

20 — Skat. 1996. gada 11. jūlija spriedumu lietā C-228/94 *Atkins* (*Recueil*, I-3633. lpp.). Skat. Egger, J., *Das Arbeits- un Sozialrecht der EU un die österreichische Rechtsordnung*, 2. izd., Vīne, 2005, 323. lpp.

21 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 16. lpp.

22 — Skat. Austrijas valdības rakstveida apsvērumu 18. lpp.

pensiju un tās vēlāk veiktu indeksēšanu; galu galā indeksācija taču ir tikai sākotnējās summas pārrēķināšana. Pensiju palielināšana kā likumisks vērtības nodrošināšanas pasākums, kā Komisija [23] pareizi norāda, ir tikai viens no pensijas aprēķināšanas konkrētam gadam noteikumiem.

58. Attiecībā uz šo tēzi var minēt ne vien to, ka sākotnēji kā ikmēneša pensija piešķirtā summa tiek izmantota par aprēķina bāzi procentuālam palielinājumam. Jāņem vērā arī tas, ka vecuma pensijas sākotnējā funkcija, t.i., aizsardzība pret vecuma riskiem, paliek nemainīga arī pēc tās indeksācijas. Pretēji Īrijas apgalvojumam [24] pensijas saņēmēju prasījumi pēc vēlāk veiktas indeksācijas neiegūst jaunu juridisku kvalitāti. Tādējādi pensiju palielināšanas sistēma ir tieši un iedarbīgi saistīta ar aizsardzību pret vienu no 3. panta 1. punktā minētajiem riskiem. Īrijas izmantotais salīdzinājums ar ienākumu pabalsta (*Income Support*) sistēmu Apvienotajā Karalistē, kas bija vērtējuma priekšmets lietās *Jackson* un *Cresswell* [25], ir nevietā, jo ikviena ienākumu pabalsta gadījumā runa bija par pabalstu, kam vienīgi bija sociālās palīdzības raksturs — attiecībā uz maza apmēra ienākumu guvējiem. Tas konkrētos apstākļos tika piešķirts personām, kuru naudas līdzekļi nebija pietiekami, lai segtu viņu vajadzības dalībvalsts tiesību izpratnē. Tādējādi Tiesa konstatēja, ka Direktīvas 79/7 3. panta 1. punkts šādiem pabalstiem nav piemērojams [26]. Pamata tiesvedībā atbilstošu situāciju nekādā gadījumā nevar konstatēt. Izskatāmajā lietā ir runa drīzāk par vēlāk izdarītām, uz ko jau norāda [indeksācijas] apzīmējums, sākotnējā pensijas apmēra izmaiņām, lai ņemtu vērā dzīves apstākļu izmaiņas.

59. Līdz ar to apmēra indeksācija līdzīgi kā sākotnējā vecuma pensijas noteikšana ir jāsaprot arī kā "pabalsta aprēķināšana" 4. panta 1. punkta izpratnē. Citāda izpratne novestu pie tā, ka tiktu pieņemts, ka direktīva ietver nepilnīgu regulējumu, vai arī Savienības likumdevējam tiktu pārmests, ka tas gan vēlējās novērst diskrimināciju starp vīriešiem un sievietēm, nosakot pirmreizēji vecuma pensiju, taču nevēlējās, veicot vēlākās ikgadējās indeksācijas. Šāds rezultāts nešķiet pieņemams,

23 — Skat. Komisijas rakstveida apsvērumu 18. punktu.

24 — Skat. Īrijas rakstveida apsvērumu 37. un 38. punktu.

25 — Spriedums lietā *Jackson* un *Cresswell* (iepriekš minēts 19. zemsvītras piezīmē).

26 — Turpat (22. punkts).

ņemot vērā, ka preambulas pirmajā apsvērumā minētais direktīvas mērķis ir īstenot vienlīdzīgas attieksmes principu sociālā nodrošinājuma jomā. Tādējādi Īrijas argumenti ir noraidāmi.

60. Ņemot vērā minēto, Direktīvas 79/7 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka šīs tiesību normas 1. punktā noteiktais diskriminācijas aizliegums attiecas arī uz ikgadējas pensiju indeksēšanas sistēmu, kas paredzēta likumiskās pensiju apdrošināšanas tiesību normās.

konkrētajām detaļām [27]. Šī rīcības brīvība tomēr nav neierobežota. Savienības tiesībās dalībvalstīm tomēr ir noteikti pamatīgi ierobežojumi, kas tām likumdošanas ietvaros ir jāievēro. Saskaņā ar Tiesas judikatūru Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkts ir uzskatāms par šādu ierobežojumu [28]. Proti, šī direktīvas norma aizliedz tiešu un netiešu diskrimināciju dzimuma dēļ dažādos apstākļos, kas ir saistīti ar sociālā nodrošinājuma pabalstu piešķiršanu. Iepriekš jau tika konstatēts, ka strīda priekšmetā ietilpstošā pensiju indeksēšana ir uzskatāma par "pabalstu aprēķināšanu" šīs normas izpratnē; kā nākamais ir jāizskata jautājums, vai pamata tiesvedībā pastāv diskriminācija.

2) Neitrāli formulēts regulējums

C — *Par otro prejudiciālo jautājumu*

62. Tiešu diskrimināciju, kā jau tika minēts, jau no sākuma var izslēgt, jo pensiju palielināšana tiek garantēta visiem pensijas saņēmējiem — bez īpašas atsauces uz dzimumu.

1) Vispārēji apsvērumi

61. Kā pareizi skaidro visi procesa dalībnieki, dalībvalstīm ir plaša rīcības brīvība sociālās politikas jomā, proti, attiecībā uz aizsardzības pasākumu veidu un to īstenošanas

27 — Skat. 1996. gada 8. februāra spriedumu lietā C-8/94 *Laperre* (*Recueil*, I-273. lpp., 18. punkts), 1995. gada 14. decembra spriedumu lietā C-317/93 *Nolte* (*Recueil*, I-4625. lpp., 33. punkts), 1992. gada 19. novembra spriedumu lietā C-226/91 *Molenbroek* (*Recueil*, I-5943. lpp., 15. punkts) un 1991. gada 7. maija spriedumu lietā C-229/89 Komisija/Beļģija (*Recueil*, I-2205. lpp., 19. punkts).

28 — Skat. 1999. gada 9. februāra spriedumu lietā C-167/97 *Seymour-Smith* un *Perez* (*Recueil*, I-623. lpp., 74. un 75. punkts), spriedumu lietā *Kutz-Bauer* (minēts iepriekš 10. zemsvītras piezīmē, 55.–57. punkts), 2003. gada 11. septembra spriedumu lietā C-77/02 *Steinicke* (*Recueil*, I-9027. lpp., 63. punkts) un 2007. gada 18. janvāra spriedumu lietā C-385/05 *Confédération générale du travail* u.c. (Krājums, I-611. lpp., 28. un 29. punkts).

Šo konstatējumu nav apstrīdējis neviens procesa dalībnieks.

63. Strīda priekšmetā ietilpstošajām dalībvalsts tiesību normām, uz kurām ir balstīts šis regulējums, katrā ziņā nav acīmredzama mērķa nostādīt nelabvēlīgākā stāvoklī viena konkrēta dzimuma personu grupu. Drīzāk 2008. gada pensiju indeksēšanas sistēma balstās uz pensijas saņēmēju iedalījumu vairākās kategorijās, kas savstarpēji atšķiras pēc pensijas apmēra un, attiecīgi, tiek pakļautas atšķirīga apmēra indeksācijai (procentuālā vai konkrētas summas formā). No Austrijas *Verfassungsgerichtshof* 2009. gada 24. septembra nolēmuma par 2008. gada indeksācijas atbilstību konstitūcijai, uz ko Austrijas valdība norāda savu apsvērumu ietvaros, izriet, ka šī klasifikācija ir balstīta uz "sociālās gradācijas" principu; tās pirmsākumi ir saistāmi ar vienošanos starp Austrijas valdību un Austrijas *Seniorenrat* [Pensionāru padomi], kas pārstāv šīs dalībvalsts pensionāru intereses. Austrijas valdība, norādot uz šīs reformas rašanās vēsturi un galvenajiem apsvērumiem, galu galā atsaucas uz dalībvalstu rīcības brīvību veikt pensiju indeksāciju. Līdz ar to katrā ziņā var piebilst, ka strīda priekšmetā ietilpstošās dalībvalsts tiesību normas, uz kurām ir balstīts šis regulējums, ir "neitrāli formulētas" [29] judikatūras izpratnē, ar ko pamatā uzreiz ir izpildīts pirmais priekšnosacījums, lai pieņemtu, ka pastāv netieša diskriminācija.

64. Atliek pārbaudīt, vai pastāv netieša diskriminācija. Saskaņā ar pastāvīgo judikatūru netieša diskriminācija Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta izpratnē pastāv tad, ja kāds dalībvalsts tiesību regulējums, kas gan tieši neatsaucas uz dzimumu un ir formulēts neitrāli, faktiski ir nelabvēlīgs procentuāli daudz lielākam viena dzimuma pārstāvju skaitam un tādējādi diskriminē viena dzimuma pārstāvjus, ja vien šis regulējums nav pamatots ar objektīvi attaisnojošiem iemesliem, kam nav nekā kopēja ar diskrimināciju dzimuma dēļ [30]. Tas tā ir tad, ja izvēlētajiem līdzekļiem ir leģitīms attiecīgās dalībvalsts, par kuras tiesību normām ir runa, sociālās politikas

29 — Kā teikts Egger, J. (minēts iepriekš 20. zemsvītras piezīmē), 323. lpp., neitrālas iezīmes, kas izmantotas regulējumā, var būt "nepilna darba laika darbs" vai "minimālā darba laika darbs [*geringfügige Beschäftigung*]". Līdzīgi arī Galantino, L. (minēts iepriekš 14. zemsvītras piezīmē), 194. lpp. Kā teikts Prechal, S., "Combatting indirect discrimination in community law context", *Legal issues of european integration*, 1993/1, Amsterdama, 84. un 85. lpp., neitrālas iezīmes, aiz kurām var slēpties netieša diskriminācija, var būt arī citas iezīmes, piemēram, "vecuma ierobežojumi" (jo sievietes no konkrēta vecuma esot aizņemtas ar bērnu audzināšanu), "līgums par nepilna darba laika darba attiecībām" (jo mājsaimniecības pienākumi sievietēm neļaujot ieņemt pilna darba laika vietu), "vajadzība pēc papildu izglītības" (jo sievietes retāk varot izmantot augstākās izglītības iespējas), "fiziskais stāvoklis", "ģeogrāfiskā mobilitāte" utt.

30 — Skat., piemēram, spriedumu lietā *Jørgensen* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 29. punkts), 2000. gada 26. septembra spriedumu lietā C-322/98 *Kachelmann* (*Recueil*, I-7505. lpp., 23. punkts), 2003. gada 9. septembra spriedumu lietā C-25/02 *Rinke* (*Recueil*, I-8349. lpp., 33. punkts), spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 67. punkts) un 2004. gada 12. oktobra spriedumu lietā C-313/02 *Wippel* (Krājums, I-9483. lpp., 43. punkts).

mērķis un tie ir piemēroti un vajadzīgi šā mērķa sasniegšanai [31].

65. Atbilstoši šai definīcijai ir secīgi jāizpēta attiecīgās problēmu jomas, vispirms konstatējot, vai pastāv nevienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm. Ja tiktu apstiprinoši atbildēts par šādas nevienlīdzīgas attieksmes esamību, kā nākamais ir jānoskaidro, vai tam ir attaisnojums [32].

3) Nevienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm

66. Atbilstoši kritērijiem, kurus Tiesa ir formulējusi, lai pierādītu netiešas diskriminācijas esamību, turpinājumā ir jānoskaidro, vai strīda priekšmetā ietilpstošais regulējums sieviešu dzimuma pensijas saņēmējas "ietekmē nelabvēlīgāk" [33] nekā vīriešu dzimuma pensijas saņēmējus. Tomēr šajā sakarā ir jānorāda, ka Tiesa ikvienu nevienlīdzīgu attieksmi uzreiz neuzskata par tādu, kam piemērojams aizliegums. Drīzāk no līdzšinējās judikatūras padziļinātas izpētes izriet, ka Tiesa, lai apstiprinoši atbildētu uz jautājumu par nozīmīgas nevienlīdzīgas attieksmes esamību, kā priekšnosacījumu paredz, ka tiek pārsniegta konkrēta kritiskā robeža [34], kas notiek gadījumā, ja viena dzimuma personu "ievērojami lielāks skaits" [35] vai, attiecīgi, "ievērojami lielāks īpatsvars" [36] tiek nostādītas nelabvēlīgākā stāvoklī nekā citas personas.

67. To, vai pamata lietā judikatūras izpratnē nelabvēlīgs regulējums tiešām ir ietekmējis "būtiski lielāku procentuālu īpatsvaru" [37] sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju nekā vīriešu dzimuma pensijas saņēmēju, var konstatēt, tikai izvērtējot faktus, kuru noskaidrošana tuvuma un specifisko apstākļu pārzināšanas dēļ ir valsts tiesas kompetencē. Tiesa, interpretējot Savienības tiesības, var pamatoties vienīgi uz to lietas faktisko apstākļu izklāstu, kas

31 — Skat. spriedumu lietā *Roks* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 33. un 34. punkts), spriedumu lietā *Nolte* (minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē, 28. punkts) un spriedumu lietā *Laperre* (minēts iepriekš 25. zemsvītras piezīmē, 14. punkts). Thüsing, G., *Europäisches Arbeitsrecht*, 69. lpp., 5. punkts, norāda, ka netiešās diskriminācijas institūts, saskaņā ar kuru atbilstoši šķietami neitrālām normām, kritērijiem vai procesiem personas ar konkrētu iezīmi attiecībā pret citām personām tiek nostādītas nelabvēlīgākā stāvoklī īpašā veidā un šīs normas, kritēriji vai procesi neesot objektīvi pamatoti ar likumīgu mērķi, un šā mērķa sasniegšanas līdzekļi esot samērīgi un vajadzīgi (skat. definīciju Padomes 2000. gada 27. novembra Direktīvas 2000/78, ar ko nosaka kopēju sistēmu vienlīdzīgai attieksmei pret nodarbinātību un profesiju, 2. panta 2. punktā), vispirms esot ticis attīstīts pakalpojumu sniegšanas brīvības jomā, pirms tas lietā *Jenkins* (1981. gada 31. marta spriedums lietā 96/80 (*Recueil*, 911. lpp.)) esot ticis pārnests uz dzimumu diskrimināciju.

32 — Būtībā atbilst Haverkate, G./Huster, S. (iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 701. punkts, 399. lpp., ierosinātajai pārbaudes shēmai.

33 — Skat. spriedumu lietā *Seymour-Smith* un *Perez* (minēts iepriekš 28. zemsvītras piezīmē, 52. punkts), kā arī spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 69. punkts).

34 — Šajā ziņā skat. Steiner, J., "The principle of equal treatment for men and women in social security", *Sex equality law in the European Union*, 123. lpp., 69. zemsvītras piezīme, kur norādīts, ka Tiesa vēl nav noteikusi robežu, sākot ar ko kāda regulējuma iedarbība var tikt uzskatīta par nesamērīgu, lai gan šķiet, ka tam ir vajadzīgs būtisks procentuālā īpatsvara nesamērīgums.

35 — Skat. 1998. gada 27. oktobra spriedumu lietā C-411/96 *Boyle* u.c. (*Recueil*, I-6401. lpp., 76. punkts), 1999. gada 21. oktobra spriedumu lietā C-333/97 *Lewen* (*Recueil*, I-7243. lpp., 34. punkts) un 2009. gada 16. jūlija spriedumu lietā C-537/07 *Gómez-Limón* (Krājums, I-6525. lpp., 54. punkts).

36 — Skat. 30. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.

37 — Skat. spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 71. punkts).

izriet no lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu un Tiesai iesniegtajiem rakstveida apsvērumiem [38].

68. Būtiskie fakti jau tika apkopoti otrā prejudiciālā jautājuma ietvaros. Iesniedzējtiesa savā lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu papildus vēl norāda, ka tā uzskata, ka 2008. gada indeksācijas pamatā esot nevienlīdzīga attieksme pret attiecīgajiem pensijas saņēmējiem, jo, piemēram, pensijas, kas mazākas par kompensējošo piemaksu minimumu (EUR 747) tika palielinātas tikai par 1,7 %, savukārt pensijas no EUR 747 līdz EUR 2 160 tika palielinātas vairāk. Atbilstoši pamata tiesvedībā iesniegtajiem statistikas datiem *ASVG* piemērošanas jomā kopā 1 325 762 personas (no tām 614 293 vīrieši un 711 469 sievietes) saņem pensiju, pamatojoties uz savu nodarbinātību (vecuma pensijas). Pensiju saņēmēju grupā kopā 562 463 personas saņēma pensiju EUR 750 mēnesī (tā dēvētā minimālā pensija), tostarp 408 910 sievietes un 153 553 vīrieši saņēma pensiju, kas mazāka par minēto summu. No tā izriet, ka pensijas saņēmēju sieviešu grupā to personu, kas saņēma pensiju ne vairāk kā EUR 750, īpatsvars bija 57 %. Turpretim pensijas saņēmēju vīriešu grupā to personu, kas saņēma minimālo pensiju (līdz EUR 750 mēnesī), īpatsvars bija 25 %. Līdz ar to sieviešu, kuras nelabvēlīgi ietekmēja 2008. gada pensiju indeksācija, procentuālais īpatsvars ir apmēram 2,3 reizes lielāks nekā vīriešu īpatsvars [39].

69. Pēc iesniedzējtiesas teiktā izskatāmajā lietā — ņemot vērā, ka Tiesa līdz šim vēl nav noteikusi minimālo robežu, lai pieņemtu, ka pastāv netieša diskriminācija, — vajadzēja tai uzdot jautājumu, vai sieviešu dzimumu būtiski nelabvēlīgāk skar netieša diskriminācija dzimuma dēļ Savienības tiesību izpratnē. Iesniedzējtiesai ir jāpiekrīt tādā ziņā, ka Tiesa līdz šim ir atteikusies noteikt saistošu robežvērtību vai pat konkrētu procentuālu atšķirību, kas veidotu lietas faktiskajiem apstākļiem nozīmīgu nevienlīdzīgu attieksmi [40]. Tiesas līdzšinējās judikatūras izpēte saistībā ar Direktīvu 79/7 neļauj izdarīt nekādus konkrētus secinājumus. Pretstatā tam ar EKL 141. pantu saistītos spriedumos, kuros runa bija par nelabvēlīgu regulējumu attiecībā uz nepilna darba laika darbiniekiem, ir ietverts

38 — Skat. spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 71. punkts), spriedumu lietā *Molenbroek* (minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē, 12. punkts), spriedumu lietā *Jackson* un *Cresswell* (minēts iepriekš 19. zemsvītras piezīmē, 3. punkts) un 1987. gada 11. jūnija spriedumu lietā 30/85 *Teuling* (*Recueil*, 2497. lpp., 14. punkts).

39 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 10. lpp.

40 — Šim novērtējumam piekrīt arī Prechal, S. (iepriekš 29. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 85. lpp. Autore uzskata, ka tas ir saprotams it īpaši tādēļ, ka dažos Tiesai adresētos lūgumos sniegt prejudiciālu nolēmumu iesniedzējtiesas, piemēram, jau bija konstatējušas, ka konkrēts pasākums ietekmē "pārsvarā sievietes", vai prejudiciālie jautājumi esot bijuši formulēti tā, ka nevienlīdzīgas attieksmes pastāvēšana tiek pieņemta. Turklāt viņa norāda, ka saskaņā ar kompetenču sadalījumu starp Tiesu un dalībvalstu tiesām pēdējām ir pienākums izvērtēt pamata tiesvedības faktus. Tomēr tas Tiesai neliedz tām sniegt noderīgas norādes par to, *kā* šie fakti būtu vērtējami.

konkrēts nelabvēlīgi ietekmētā dzimuma procentuālais īpatsvars. Tā, piemēram, lietā *Hill* un *Stapleton* [41] Tiesa konstatēja, ka 99,2 % no *Clerical Assistants*, kas dala vienu amata vietu, kā arī kopumā 98 % no visiem darbiniekiem, kas bija nodarbināti valsts pārvaldē uz nepilna darba laika darba līguma pamata, bija sievietes. Lietā *Schröder* [42] nepilna darba laika darbinieku īpatsvars bija 95 %, bet lietā *Voß* [43] sievietes veidoja 88 % no nepilna darba laika skolotājiem Berlīnes federālās zemes dienestā. Līdzīgi jāsaka par lietu *Schönheit* un *Becker* [44], kurā sieviešu dzimuma nepilna darba laika darbinieku īpatsvars Hesenes federālās zemes pārvaldes iestādēs bija apmēram 87,9 %.

70. Šiem piemēriem, protams, ir zināma nozīme Direktīvas 79/7 interpretācijā. Tomēr, kā arī Austrijas valdība tieši atzīst, tie nevar sniegt pilnīgu informāciju par procentuālo likmi, sākot no kuras būtu jāpieņem, ka pastāv atbilstoša nevienlīdzīga attieksme judikatūras izpratnē. Šāda pieeja arī nebūtu piemērota, ņemot vērā šī vērtēšanas uzdevuma sarežģītību, īpaši tādēļ, ka gan nozīmīgie juridiskie, gan faktiskie elementi katrā no gadījumiem var ievērojami atšķirties. Parasti diez vai būs iespējams norādīt noteiktus procentuālus skaitļus, jo papildus tam svarīgi var būt arī absolūti skaitļi un attiecīgās ietekmes intensitāte [45]. Tādēļ katrā ziņā, šķiet, ir vajadzīga katra atsevišķa gadījuma apstākļu izvērtēšana, kā Tiesa to līdz šim ir darījusi, īstenojot savu interpretēšanas kompetenci.

71. Tomēr Austrijas valdības iebildumi [46] pret pievēršanos ietekmei uz abiem dzimumiem procentuālā izteiksmē nepārliecina. Tā brīdina par dalībvalstu patstāvības zaudēšanu sociālās politikas veidošanā, bet neņem vērā, pirmkārt, ka šīs pieejas gadījumā runa ir vienīgi par jautājumu, kas loģiski ir jānoskaidro iepriekš, — par to, vai pastāv nevienlīdzīga attieksme pret vienu no dzimumiem, kas vēl neļauj secināt par aizliegtas diskriminācijas pastāvēšanu. Kā skaidri izriet no jau minētās Tiesas pastāvīgās judikatūras, aizliegta diskriminācija pastāv vienīgi tad, ja strīdīgais regulējums nav pamatots ar objektīviem faktoriem, kam nav nekā kopēja ar diskrimināciju

41 — Skat. 1998. gada 17. jūnija spriedumu lietā C-243/95 *Hill* un *Stapleton* (*Recueil*, I-3739. lpp.).

42 — Skat. 2000. gada 10. februāra spriedumu lietā C-50/96 *Schröder* (*Recueil*, I-743. lpp.).

43 — Skat. 2007. gada 6. decembra spriedumu lietā C-300/06 *Voß* (Krājums, I-19573. lpp.).

44 — Skat. spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 35. punkts).

45 — Šajā ziņā skat. Haverkate, G./Huster, S. (iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 706. punkts, 400. lpp.

46 — Skat. Austrijas valdības rakstveida apsvērumu 22. punktu.

dzimuma dēļ [47]. Otrkārt, tā nav ņēmusi vērā, ka gan Līgumos, gan Tiesas judikatūrā atzīto dalībvalstu regulēšanas kompetenci sociālās politikas jomā, kā jau iepriekš tika izklāstīts, cita starpā ierobežo arī vienlīdzīgas attieksmes princips. Tāpēc Tiesa vienmēr pareizi ir uzsvērusi, ka šīs kompetences izmantošana nedrīkst novest pie tā, ka šāds fundamentāls Savienības tiesību princips zaudē savu nozīmi [48].

72. Attiecībā uz galveno jautājumu — vai pamata tiesvedībā ir pārsniegta kritiskā robeža — uzskatu, ka uz to galu galā būtu jāatbild apstiprinoši, ja tādu sieviešu dzimuma minimālās pensijas saņēmēju īpatsvars, kuru pensijas tika palielinātas tikai par 1,7 % (salīdzinājumā ar pensijām starp EUR 747 un EUR 2160), tomēr ir divreiz lielāks par vīriešu dzimuma minimālās pensijas saņēmēju skaitu. Līdz ar to sievietes to pensijas saņēmēju vidū, kuru pensijas Austrijas valsts atbalsta tikai minimālā līmenī (neņemot vērā kompensējošās piemaksas), ir pārstāvētas pārlieku lielā mērā, kas jau ļauj secināt par nevienlīdzīgas attieksmes esamību. Tādēļ iesniedzējtiesas aizdomas par nevienlīdzīgu attieksmi man šķiet pamatotas.

73. Šim konstatējumam ir jāpiekrīt, ja tiek ņemtas vērā vienīgi pensiju palielināšanas sekas. Šādi netiek aplūkota kompensējošo piemaksu iespējami labvēlīga ietekme, uz ko Austrijas valdība vairākkārt norāda savos apsvērumos. Šķiet, ka Tiesai līdz šim tās judikatūrā [49] bija tendence, izvērtējot konkrētu sociālās politikas regulējuma ietekmi, neņemt vērā arī nodrošināšanas sistēmas citas, labvēlīgas sekas, kas kompensējoši izlīdzina

47 — Šajā ziņā skat. Bieback, K.-J. (iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minētais darbs), *Die mittelbare Diskriminierung wegen des Geschlechts*, 102. lpp., kur norādīts, ka vienīgi tad, ja ir tikusi pārbaudīta un noliegta objektīva iemesla esamība, var apstiprinoši atbildēt, ka pieļauts diskriminācijas aizlieguma pārkāpums. Tādēļ neesot pareizi runāt par diskrimināciju jau tad, ja tikai tiek konstatēta atšķirīga nelabvēlīga ietekme. Trūkstošā attaisnojuma kritērijs ietilpstot diskriminācijas aizlieguma sastāvā.

48 — Skat. 28. zemsvītras piezīmē minēto spriedumu judikatūru.

49 — Skat. 1990. gada 17. maija spriedumu lietā C-262/88 *Barber* (*Recueil*, I-1889. lpp., 34. punkts). Tajā Tiesa norāda, kā dalībvalstu tiesām ir jārīkojas, izvērtējot jautājumu, vai konkrētajā gadījumā ir ticis ievērots EKL 141. pantā noteiktais vienādas atlīdzības princips. Tiesa uzskata, ka tiesas īstenota kontrole būtu grūti īstenojama un tiktu mazināta EKL 141. panta praktiskā iedarbība, ja valsts tiesām būtu pienākums novērtēt un savstarpēji salīdzināt konkrētā gadījumā vīriešu dzimuma vai sieviešu dzimuma darbiniekiem piešķirto dažādu veidu atlīdzības kopumu. Tiesa uzskata, ka patiesa pārskatāmība, kas dara iespējamu iedarbīgu kontroli, var tikt nodrošināta vienīgi tādā gadījumā, ja vienāda atalgojuma princips attiecas uz *ikvienu atsevišķu* vīriešu dzimuma vai sieviešu dzimuma darbiniekiem piešķirtās darba samaksas *elementu*.

nelabvēlīgo ietekmi [50]. Tiesa drīzāk, šķiet, uzmanību pievērš tikai konkrētā un izolēti aplūkotā regulējuma ietekmei. Tādējādi šī pieeja, vērtējot nevienlīdzīgas attieksmes esamību, principā neļauj papildus pensiju palielināšanai ņemt vērā arī kompensējošo piemaksu ietekmi. Pilnīgi nav jāievēro apstāklis, ko Austrijas valdība uzsvēra mutvārdu procesā, ka saskaņā ar dalībvalsts nodokļu tiesībām ienākumi tiek aplikti ar nodokli vienīgi no EUR 1 000, kādēļ minimālās pensijas saņēmēji tiekot nostādīti finansiāli izdevīgākā stāvoklī nekā lielākas pensijas saņēmēji.

74. Tomēr laiks rādīs, vai arī turpmāk būtu jāsaglabā šī pieeja. Jo galu galā pamata tiesvedības lietas vērtēšanā nav izšķiroši, kāda vērtējuma pieeja tiek izmantota, jo tām būtībā būtu tāds pats rezultāts. Turpmāk tekstā to atspoguļošu, manā vērtējumā papildus alternatīvi iesaistot kompensējošo piemaksu ietekmi. Ja izmanto arī tos iesniedzējtiesas sniegtos statistikas datus, kas sniedz informāciju par to, cik daudzām personām minimālās pensijas saņēmēju grupā nav tiesību uz kompensējošo piemaksu saņemšanu (piemēram, tādēļ, ka viņām tiek pieskaitīti kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošā laulātā ienākumi) un tāpēc viņām nav piemērojams 2008. gada indeksācijas gaitā veiktais kompensējošo piemaksu minimuma palielinājums, var secināt, ka sieviešu dzimuma minimālās pensijas saņēmēju īpatsvars acīmredzami ir lielāks [51]. Uz to iesniedzējtiesa tieši norāda savā nolēmumā par prejudiciāla jautājuma uzdošanu [52].

75. Tātad, ja balstās uz abiem kritērijiem (minimālās pensijas saņemšana un kompensējošo piemaksu nesaņemšana), tad var konstatēt, ka ietekmēto personu vidū pārsvarā ir sievietes. No tā var secināt, ka kompensējošo piemaksu piešķiršana nenovērš nedz sieviešu nelabvēlīgāko stāvokli attiecībā pret tādu personu grupu, kas saņem lielākas pensijas, nedz nevienlīdzīgu attieksmi pret vīriešu dzimuma minimālās pensijas saņēmējiem. Tātad, kā uzskata arī iesniedzējtiesa, ciktāl minimālās pensijas salīdzinoši mazākā palielinājumā attiecībā pret pensijām starp EUR 747 un EUR 2160 saskata nelabvēlīgāku stāvokli, no apstākļa, ka sieviešu dzimuma īpatsvars pensijas saņēmēju vidū ir nesamērīgi liels, var konstatēt nevienlīdzīgu attieksmi dzimuma dēļ.

50 — Šķiet, ka šāda judikatūras izpratne ir pieņemta arī Haverkate, G./Huster, S. (iepriekš 16. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 703. punkts, 400. lpp. Viņi norāda, ka līdz šim Tiesa ir izteikusies noliedzoši attiecībā uz to, ka nelabvēlīgu ietekmi varētu kompensēt ar nodrošināšanas sistēmas citu, labvēlīgu ietekmi.

51 — Kā liecina iesniedzējtiesas sniegtā statistika, tas skar 47 % sieviešu dzimuma (336 305 no kopā 711 469) un 14 % vīriešu dzimuma (89 387 no kopā 614 293) pensijas saņēmēju.

52 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 15. lpp.

4) Starpsecinājumi

D — *Par trešo prejudiciālo jautājumu*

1) Nevienlīdzīgas attieksmes attaisnojums

76. Izdarot starpsecinājumus, ir jākonstatē, ka pastāv nevienlīdzīga attieksme pret vienu no dzimumiem. Tomēr netieša diskriminācija pastāvētu vienīgi tad, ja tai trūktu objektīvi attaisnojoša iemesla. Ja tāpat kā iesniedzējtiesa pieņemtu, ka atbilstošajai nevienlīdzīgai attieksmei pamata tiesvedībā nav objektīvi attaisnojoša iemesla, uz ko tiek norādīts otrajā prejudiciālā jautājumā, tad, ievērojot konsekvenci, vajadzētu arī konstatēt, ka strīda priekšmetā ietilpstošais regulējums, kas izraisījis nevienlīdzīgu attieksmi, ir diskriminējošs Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta izpratnē un tādēļ arī pretrunā šai direktīvas normai.

a) Objektīvi attaisnojošu iemeslu esamība

78. Tomēr to, vai pamata tiesvedībā faktiski trūkst objektīvi pamatota attaisnojuma, var noskaidrot, vienīgi izskatot trešo prejudiciālo jautājumu, kurā tieši tiek izvirzīts šis tiesību piemērošanas jautājums.

77. Līdz ar to uz otro prejudiciālo jautājumu būtu jāatbild, ka Direktīvas 79/7 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums par ikgadējo pensiju indeksēšanu, saskaņā ar kuru noteiktai minimālo pensiju saņēmēju grupai ir paredzēts procentuāli mazāks palielinājums nekā citiem pensiju saņēmējiem, ja šis regulējums nelabvēlīgi ietekmē 25 % pensijas saņēmējus vīriešus un 57 % pensijas saņēmējas sievietes un tam nav objektīva attaisnojuma.

79. Lai gan, no vienas puses, Eiropas Savienības Tiesa savā pastāvīgajā judikatūrā ir paskaidrojusi, ka valsts tiesas, kurai vienīgajai ir kompetence izvērtēt faktus un interpretēt valsts tiesību normas, uzdevums ir konstatēt, vai un kādā mērā likumisks regulējums, kas, lai gan tiek piemērots neatkarīgi no dzimuma, tomēr skar ievērojami lielāku sieviešu (nevis vīriešu) procentuālo īpatsvaru, ir pamatots ar objektīviem iemesliem, kas nav saistīti ar

diskriminēciju dzimuma dēļ [53]. No otras puses, Tiesa šajā sakarā tomēr ir paskaidrojusi, ka tai uz iesniedzējtiesas jautājumiem ir jāsniedz lietderīga atbilde un tāpēc, pamatojoties uz pamata tiesvedības dokumentiem un tai sniegtajiem rakstveida un mutiskajiem apsvērumiem, var sniegt norādes, kas iesniedzējtiesai dod iespēju pieņemt nolēmumu, neatkarīgi no fakta, ka faktiski prejudiciālā nolēmuma tiesvedības ietvaros tas, vai konkrētajā tai iesniegtajā lietā pastāv šādi objektīvi faktori, ir jāvērtē iesniedzējtiesai [54].

80. Principā dalībvalsts, kas pieņēmusi attiecīgo regulējumu, vai lietas dalībnieka pamata tiesvedībā, kas uz to atsaucas, pienākums dalībvalsts tiesā ir pierādīt, ka šim regulējumam ir objektīvi attaisnojoši iemesli, kam nav nekā kopēja ar diskriminēciju dzimuma dēļ [55]. Kā Tiesa skaidroja spriedumā lietā *Schönheit* un *Becker* [56], nevienlīdzīga attieksme pret vīriešiem un sievietēm vajadzības gadījumā var tikt pamatota ar citiem iemesliem, nevis tiem, kas tika minēti, pieņemot regulējumu, ar ko tie tika ieviesti. Savā lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu dalībvalsts tiesa norāda uz virkni objektīvi attaisnojošu iemeslu [57], uz ko atbildētāja — *Pensionsversicherungsanstalt* — atsaucās pamata tiesvedības ietvaros. Šo argumentāciju Austrijas valdība šīs prejudiciālā nolēmuma tiesvedības nolūkiem netieši pārņem, savā statusā kā konstitūcijā noteiktā Austrijas Republikas pārstāve paužot konkrētāku nostāju jautājumā par šiem attaisnojošiem iemesliem. Kā nevienlīdzīgas attieksmes attaisnojums tiek minēts agrāks sieviešu pensionēšanās vecums, sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju ilgāks pensijas saņemšanas laikposms un kompensējošo piemaksu minimuma ārkārtas palielināšana.

81. Izskatāmā lūguma sniegt prejudiciālu nolēmumu nolūkiem pēc tam šie iemesli ir jāizvērtē tādā ziņā, vai tos var uzskatīt par objektīviem faktoriem judikatūras izpratnē, kas pamato nevienlīdzīgu attieksmi. Bez tam ir jākonstatē, vai tie ir piemēroti, vajadzīgi un samērīgi, lai sasniegtu pensiju reformai izvirzīto mērķi — vecuma pensiju saņēmēju pirktspējas saglabāšanu. Saskaņā ar Tiesas judikatūru tiesību akts ir piemērots izvirzītā mērķa sasniegšanai, ja tas patiešām atbilst nodomiem to sasniegt konsekventi un

53 — Skat. 1989. gada 13. jūlija spriedumu lietā 171/88 *Rinner-Kühn* (*Recueil*, 2743. lpp., 15. punkts), spriedumu lietā *Seymour-Smith* un *Perez* (minēts iepriekš 28. zemsvītras piezīmē, 67. punkts), kā arī spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 82. punkts).

54 — Skat. 1996. gada 7. marta spriedumu lietā C-278/93 *Freers* un *Speckmann* (*Recueil*, I-1165. lpp., 24. punkts), spriedumu lietā *Seymour-Smith* un *Perez* (minēts iepriekš 28. zemsvītras piezīmē, 68. punkts), spriedumu lietā *Kutz-Bauer* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 52. punkts), kā arī spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 83. punkts).

55 — Skat. spriedumu lietā *Seymour-Smith* un *Perez* (minēts iepriekš 28. zemsvītras piezīmē, 69. punkts), spriedumu lietā *Kutz-Bauer* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 52. punkts), kā arī spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 87. punkts).

56 — Skat. spriedumu lietā *Schönheit* un *Becker* (minēts iepriekš 12. zemsvītras piezīmē, 86. punkts).

57 — Kā pareizi izskaidrots Bieback, K.-J. (iepriekš 13. zemsvītras piezīmē minētais darbs), *Die unmittelbare Diskrimination wegen Geschlechts*, 98. lpp., Tiesa atšķirībā no kādas dalībvalsts konstitucionālās tiesas jau procesuālā stāvokļa dēļ vien nevar izskatīt visus iespējamos attaisnojošos iemeslus; tai ir jākoncentrējas uz procesa dalībnieku norādītajiem iemesliem.

sistemātiski [58]. Pasākums ir vajadzīgs, ja tas starp vairākiem izvirzītā mērķa sasniegšanai piemērotiem pasākumiem vismazāk ierobežo attiecīgās likumīgās intereses [59]. Tiesību uz vienlīdzīgu attieksmi nesamērīgs ierobežojums pastāv tad, ja dalībvalsts regulējums neatkarīgi no tā ieguldījuma visas sabiedrības interesēm atbilstoša mērķa sasniegšanā pārmērīgi ierobežotu tiesības uz vienlīdzīgu attieksmi.

b) Attaisnojošo iemeslu vērtējums

i) Agrāks sieviešu pensionēšanās vecums

82. Atbildētāja pamata tiesvedībā kā attaisnojošu iemeslu ir norādījusi, ka pensijas aprēķināšanā vērā ņemamo apdrošināšanas mēnešu vidējais skaits esot būtiski mazāks (jo sievietēm pensionēšanās vecums iestājas agrāk), tādēļ pēc apdrošināšanas principa aprēķinātai pensijai līdz ar to esot jābūt mazākai.

83. Dalībvalsts lēmums vīriešiem un sievietēm noteikt atšķirīgu pensijas vecumu principā ietilpst dalībvalsts kompetences jomā, un tas nav pretrunā Direktīvai 79/7, jo tās 7. panta 1. punktā dalībvalstīm ir tieši paredzētas tiesības nepiemērot šo direktīvas piemērošanas jomas aspektu [60]. Attiecībā uz pašu attaisnojuma jautājumu jāpiekrīt iesniedzējtiesai tajā ziņā, ka, pamatojoties uz apdrošināšanas sistēmu struktūras principiem, kas finansēti ar iemaksām, tas principā var tikt objektīvi pamatots, ja šajās sistēmās pabalsti tiek piesaistīti iemaksu lielumam un ilgumam. Ņemot vērā, ka saskaņā ar iesniedzējtiesas norādīto acīmredzot arī Austrijas likumiskās pensiju apdrošināšanas sistēmas pamatā ir iemaksu finansējuma koncepcija, šķiet, ir objektīvi pamatoti, ka apdrošinātajām sievietēm attiecīgos apstākļos, ko nosaka viņu iemaksu mazāks apmērs un ar agrāko pensionēšanās vecumu saistīts īsāks iemaksu laikposms,

58 — Skat. 2010. gada 11. marta spriedumu lietā C-384/08 *Attanasio Group* (Krājums, I-2055. lpp. 51. punkts) un 2009. gada 17. novembra spriedumu lietā C-169/08 *Presidente del Consiglio dei Ministri* (Krājums, I-10821. lpp., 42. punkts).

59 — Skat. 1989. gada 11. jūlija spriedumu lietā 265/87 *Schräder* (*Recueil*, 2237. lpp., 21. punkts). Prechal, S. (iepriekš 29. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 89. lpp., pausts viedoklis, ka, izvērtējot netiešas diskriminācijas attaisnojumu, ir jānoskaidro, vai nepastāvēja iespēja uzstādīto mērķi sasniegt mazāk diskriminējošā vai nediskriminējošā veidā.

60 — Šajā ziņā Guggenbühl, A./Leclerc, S., *Droit social européen des travailleurs salariés et indépendants*, Brisele, 1995, 466. lpp.

būtu mazāki pensijas ienākumi nekā apdrošinātajiem vīriešiem.

84. Tomēr, kā iesniedzējtiesa [61] un Komisija [62] pareizi norāda, nevar konstatēt, kādai saiknei būtu jāpastāv starp, no vienas puses, vecuma pensiju atkarību no izdarītajām iemaksām un, no otras puses, pensiju ārkārtas palielinājumu, kas rada nelabvēlīgas sekas minimālās pensijas saņēmējām. No iesniedzējtiesas teiktā gan var konstatēt, ka strīda priekšmetā ietilpstošās ikgadējās indeksēšanas gadījumā runa nav par pabalsta sastāvdaļu, kuras apmērs ir saistīts ar līdzšinējo iemaksu lielumu un ilgumu. Drīzāk, kā sākumā jau tika teikts, ikgadējā pensiju indeksācija ir pamatota ar vēlmi saglabāt pensionāru pirktspēju, pielāgojot pensijas patēriņa cenām. Taču nav skaidrs, kāpēc nebūtu jāsaglabā arī to sieviešu pirktspēja, kuru pensijas apdrošināšanas ilguma dēļ ir mazākas. Kā var konstatēt lēmumā par prejudiciālu jautājumu uzdošanu, šī ārkārtas palielināšana neattiecās tikai uz tām pensijām, kas bija mazākas par kompensējošās piemaksas minimumu. Turklāt, ja ņem vērā, ka īsāks sieviešu iemaksu izdarīšanas laikposms atspoguļojas jau zemākas vecuma pensijas piešķiršanā, tad nevar būt nekāda objektīva iemesla, lai minimālās pensijas saņēmējām vēlreiz radītu nelabvēlīgākus apstākļus, viņām liedzot pensijas ārkārtas palielināšanu.

85. Tādēļ ar agrāku pensionēšanās vecumu saistītais saīsinātais iemaksu veikšanas ilgums (sieviešu dzimuma pabalstu saņēmēju gadījumā) nevar pamatot minimālo pensiju mazāku palielinājumu pensiju palielināšanas ietvaros un no tā izrietošo sieviešu dzimuma minimālās pensijas saņēmēju nelabvēlīgāko stāvokli.

ii) Ilgāks sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju pensijas saņemšanas laikposms

86. Kā nākamais nevienlīdzīgu attieksmi attaisnojošs iemesls tiek minēts sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju ilgāks pensijas saņemšanas laikposms, kura iemesls ir ilgāks sieviešu paredzamais dzīves ilgums. Saskaņā ar Tiesas judikatūru [63], lai pamatotu viena dzimuma nelabvēlīgāku stāvokli, tas jāpamato ar objektīvu iemeslu, "kam nav nekāda sakara ar diskrimināciju dzimuma dēļ". Līdz ar to šis attaisnojošais iemesls pretstatā iesniedzējtiesas [64] un Komisijas [65] teiktajam nav uzskatāms par neleģitīmu tikai tāpēc vien, ka

61 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 13. lpp.
62 — Skat. Komisijas rakstveida apsvērumu 34. un 35. punktu.
63 — Skat. šo secinājumu 64. punktu un 30. zemsvītras piezīmē minēto judikatūru.
64 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 14. lpp.
65 — Skat. Komisijas rakstveida apsvērumu 41. punktu.

sievietēm vidēji ir lielāks paredzamais dzīves ilgums nekā vīriešiem, kam ir tādas sekas, ka viņas, iespējams, būtu pārstāvētas pārlieku lielā skaitā, ja tiktu piemērots šis kritērijs. Šis aspekts gan var būt nozīmīgs nevienlīdzīgas attieksmes konstatēšanai, tomēr tas iepriekšēji neatrisina attaisnojuma jautājumu, kas būtu jāizvērtē īpaši. Turklāt pats paredzamais dzīves ilgums būtu jāuzskata par neobjektīvu faktoru judikatūras izpratnē.

87. Šajā ziņā ir jānorāda, ka Tiesa spriedumos lietā *Neath* [66] un *Coloroll Pension Trustees* [67] gan ir ņēmusi vērā, ka, finansējot tajās apstrīdētās pensiju sistēmas, vīriešu un sieviešu atšķirīgais sagaidāmais dzīves ilgums bija viens no pamata aktuārajiem faktoriem. Tiesa tomēr nav paudusi viedokli, ka šis faktors būtu saderīgs ar Savienības tiesībās paredzēto aizliegumu diskriminēt dzimuma dēļ [68]. Tā tikai abos spriedumos *obiter dicta* norādīja, ka darbinieku iemaksām uzņēmuma pensiju sistēmās, kas ietilpst EKL 119. panta 1. punkta piemērošanas jomā, vajadzētu būt vienādi lielām vīriešu un sieviešu dzimuma darbiniekiem, jo tās ir darba samaksas daļa [69]. Šī konstatācija viena pati tomēr neļauj izdarīt secinājumu par to, vai Tiesa vecuma pensiju aprēķināšanas kontekstā paredzamo dzīves ilgumu uzskata par neobjektīvu faktoru.

88. Un, visbeidzot, izskatāmās tiesvedības nolūkiem uz šo jautājumu nav jāatbild, jo starp vecuma pensijas saņemšanas laikposmu, no vienas puses, un minimālās pensijas saņēmēju grupas gadījumā neveikto pensiju ārkārtas palielināšanu, no otras puses, acīmredzami nepastāv nekāda saikne. To var konstatēt jau no tā, ka pensijas saņēmēju grupā, uz ko attiecas pensiju ārkārtas palielināšana, ietilpst arī sievietes. Viņām pensijas ārkārtas palielināšana nāk par labu nevis tāpēc, ka viņām ir atšķirīgs paredzamais dzīves ilgums, salīdzinot ar minimālās pensijas saņēmējām, bet gan tāpēc, ka viņu vecuma pensijas jau no sākuma ir lielākas. Kā jau tika minēts, tomēr nav skaidrs, kādēļ gan nebūtu saglabājama arī minimālo pensiju saņēmēju pirktspēja. Saskaņā ar to sieviešu dzimuma pensijas saņēmēju ilgāku pensijas saņemšanas laikposmu

66 — Skat. 1993. gada 22. decembra spriedumu lietā C-152/91 *Neath* (*Recueil*, I-6935. lpp., 24. punkts).

67 — Skat. 1994. gada 28. septembra spriedumu lietā C-200/91 *Coloroll Pension Trustees* (*Recueil*, I-4389. lpp., 74. punkts).

68 — Skat. ģenerāladvokātes Kokotes [*Kokott*] 2010. gada 30. septembra secinājumu lietā *Association Belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (spriedums minēts iepriekš 14. zemsvītras piezīmē) 55. punktu.

69 — Skat. spriedumu lietā *Neath* (minēts iepriekš 66. zemsvītras piezīmē, 31. punkts, otrais teikums) un spriedumu lietā *Coloroll Pension Trustees* (minēts iepriekš 67. zemsvītras piezīmē, 80. punkts, otrais teikums).

nevar izmantot kā nevienlīdzīgu attieksmi attaisnojošu iemeslu.

iii) Kompensējošo piemaksu minimumu ārkārtas palielinājums

89. Noslēgumā vēl būtu jānoskaidro, vai 2008. gada indeksācijas ietvaros paredzēto minimālo pensiju mazāku palielinājumu un no tā izrietošo pensiju indeksēšanas izteiktāk nelabvēlīgo ietekmi uz sieviešu dzimuma pensijas saņēmējām var pamatot ar nesamērīgi augstu kompensējošo piemaksu minimuma palielinājumu.

— Leģitīma sociālās politikas mērķa esamība

90. Kāda regulējuma pamatojums cita starpā ir jāpārbauda arī attiecībā uz tā atbilstību īstenajam likumdevēju noteiktajam regulējuma mērķim, kura sasniegšanai tas galu galā ir paredzēts [70]. Tiktāl pirms šā attaisnojošā iemesla aplūkošanas būtu īsi jāatgādina mērķi, ko aplūkojamam regulējumam izvirzīja likumdevēji.

91. Kā pensiju palielināšanas mērķi Austrijas valdība min vajadzību saglabāt pensiju saņēmēju pirktspēju, kas pats par sevi ir uzskatāms par leģitīmu sociālās politikas mērķi. No pašas pensiju palielināšanas ir jānošķir kompensējošās piemaksas mehānisms, kura funkcija saskaņā ar Austrijas valdības argumentāciju ir palīdzēt tādiem pensijas saņēmējiem, kuru pensija ir maza, piemēram, pamatojoties uz mazāku iemaksu izdarīšanas laikposmu vai mazāku nodarbinātības laikposmā gūtu ienākumu dēļ [71]. Kompensējošo piemaksu sistēma tiek finansēta ar valsts naudas līdzekļiem. Spriedumā lietā *Skalka* [72] Tiesa kompensējošām piemaksām tāpēc piedēvēja sociālās palīdzības raksturu un kvalificēja tās kā īpašu, no iemaksām neatkarīgu pabalstu Regulas Nr. 1408/71 4. panta 2.a punkta izpratnē. Tādēļ, ciktāl kompensējošām piemaksām ir sociālās palīdzības raksturs, jo nepietiekamas

70 — Tiesa pēdējo reizi uzmanību atbilstības vajadzībai pievērsa spriedumā lietā *Association Belge des Consommateurs Test-Achats* u.c. (minēts iepriekš 14. zemsvītras piezīmē, 21. punkts) saistībā ar Savienības likumdošanas institūcijas regulējošo darbību.

71 — Skat. Austrijas valdības rakstveida apsvērumu 8. un 9. punktu.

72 — Skat. 2004. gada 29. aprīļa spriedumu lietā C-160/02 *Skalka* (*Recueil*, I-5613. lpp., 26. un 30. punkts).

pensijas gadījumā tām jānodrošina iztikas minimums, ar tām cenšas sasniegt tāpat par leģitīmu uzskatāmu sociālās politikas mērķi.

Par labu kompensējošo piemaksu ietekmes ņemšanai vērā katrā ziņā runā arī tas apstāklis, ka iesniedzējtiesa to tieši jautā Tiesai savā trešajā prejudiciālajā jautājumā. Šis lūgums ir jāņem vērā. Atbilstoši tam turpmāk tekstā būtu jāizvērtē šo juridisko instrumentu kopējā iedarbība.

— Regulējuma piemērotība noteiktā mērķa sasniegšanai

Atbilstības trūkums dažādu sociālās politikas instrumentu pārklāšanās dēļ

Par pensiju palielināšanas un kompensējošo piemaksu savstarpēju atkarību

Instrumentu atšķirīgais juridiskais raksturs

92. Trešajā prejudiciālajā jautājumā tiek izvirzīts jautājums par nevienlīdzīgas attieksmes attaisnojumu, ņemot vērā pensiju palielināšanas un kompensējošo piemaksu sarežģīto savstarpējo atkarību. Kā jau minēts [73], Tiesa līdz šim ir atteikusies, pārbaudot kāda konkrēta sociālās politikas regulējuma iedarbību, ņemt vērā arī citas, labvēlīgas nodrošinājuma sistēmas iedarbības sekas, kas atsver nelabvēlīgās sekas. Tomēr, lai gan pensiju palielināšanas un kompensējošo piemaksu gadījumā faktiski runa ir par diviem dažādiem valsts sociālās politikas instrumentiem, kas uz vecuma pensijām iedarbojas atšķirīgi, kā Austrijas valdība ir pārliecinoši izklāstījusi [74], starp abiem pastāv savstarpēja atkarība, kam ir jāpievērš uzmanība, izvērtējot attaisnojumu.

93. Pārdomas par attiecīgo regulējumu piemērotību, īpaši to atbilstību attiecīgajiem mērķiem pastāv vispirms tādā ziņā, ka tie atšķiras viens no otra pēc sava juridiskā rakstura un tāpēc nevar tikt uzskatīti par brīvi savstarpēji aizstājamiem.

94. Tiesa savos spriedumos lietā *Teuling* [75] un lietā *Molenbroek* [76] dalībvalstu piemaksas regulējumu, kas piemaksu saņēmējiem garantēja samērīgu iztikas minimumu un izņēmuma kārtā pabalstu liedza tādos gadījumos, kad

73 — Skat. šo secinājumu 73. punktu.

74 — Skat. Austrijas valdības rakstveida apsvērumu 11. un 12. punktu. Skat. arī Austrijas *Verfassungsgerichtshof* 2009. gada 24. septembra nolēmuma 34. lpp., kurā pausts viedoklis, ka, "pārbaudot tās regulējuma atbilstību konstitūcijai, vajadzības gadījumā [ir] jāņem vērā arī kompensējošās piemaksas kā likumiskās sociālās apdrošināšanas pensiju sistēmas neatņemama sastāvdaļa".

75 — Skat. spriedumu lietā *Teuling* (minēts iepriekš 38. zemsvītras piezīmē).

76 — Skat. spriedumu lietā *Molenbroek* (minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē).

pieteikuma iesniedzēja rīcībā bija pietiekami ienākumi, piemēram, laulātā ienākumi, līdz šim uzskatīja kā principā saderīgu ar Direktīvu 79/7, proti, arī tad, ja piemaksu saņēma lielāks skaits vīriešu nekā sieviešu [77]. Tomēr jānorāda, ka tad ikvienā gadījumā runa bija par regulējumu, kura mērķis bija garantēt piemaksu saņēmējiem ienākumus sociālā minimuma apmērā [78]. Līdz ar to šim regulējumam būtībā ir sociālās palīdzības raksturs. Tiesa šā mērķa leģitimitāti pamatoja ar to, ka "ienākumu garantēšana sociālā minimuma apmērā ir dalībvalstu sociālās politikas neatņemama sastāvdaļa un ka tām attiecībā uz aizsardzības regulējuma veidu un tā īstenošanas konkrētajām detaļām ir atbilstoša rīcības brīvība" [79].

95. Regulējums par piemaksām, kuru Tiesa iztirzāja šajās lietās, ir līdzīgs strīda priekšmetā ietilpstošajām kompensējošām piemaksām, ciktāl tām ir sociālas palīdzības raksturs. Izskatāmās tiesvedības nolūkiem, norādot uz šo judikatūru, varētu labākajā gadījumā attaisnot kompensējošo piemaksu atcelšanu, pamatojoties uz laulātā pietiekamiem ienākumiem — kā tas bija prasītājas pamata tiesvedībā gadījumā, taču nevar attaisnot neveikto ārkārtas indeksēšanu minimālās pensijas saņēmējiem, par ko šeit īstenībā ir runa. Tādējādi iepriekš minēto judikatūru tieši piemērot šajā pamata lietā nevar.

96. Citiem vārdiem, ņemot vērā šo judikatūru, pietiekamu finansiālu līdzekļu esamība attiecīgos apstākļos gan var tikt izmantota kā attaisnojošs iemesls kompensējošo piemaksu atcelšanai, tomēr ne ārkārtas indeksēšanas liegšanai, jo pēdējam minētajam regulējumam ir nevis sociālās palīdzības raksturs, bet gan pēc būtības cits juridisks raksturs.

— Regulējuma savstarpēja neaizvietojamība

97. Kā nākamo argumentu pret regulējumu atbilstību var minēt arī to atšķirīgo regulējuma nolūku, kas papildus runā par labu tam, ka tos nevar uzskatīt par tādiem, ko var brīvi savstarpēji aizstāt.

98. Ņemot vērā iesniedzējtiesas teikto, jāšaubās par to, vai nesamērīgi augstu kompensējošo piemaksu minimuma palielinājumu vispār drīkst izmantot kā attaisnojošu iemeslu, jo šā regulējuma nolūks īstenībā ir lielākam

77 — Skat. spriedumu lietā *Teuling* (minēts iepriekš 38. zemsvītras piezīmē, 14. punkts) un spriedumu lietā *Molenbroek* (minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē, 20. punkts).

78 — Skat. spriedumu lietā *Molenbroek* (minēts iepriekš 27. zemsvītras piezīmē, 14. punkts).

79 — Turpat (15. punkts).

skaitam pensijas saņēmēju ļaut gūt labumu no kompensējošajām piemaksām, nevis garantēt viņiem ārkārtas indeksēšanu. Kā norāda Austrijas valdība, valsts likumdevēji ar šo regulējumu vēlējās panākt, lai pensijas saņēmējiem, kuriem līdz šim bija ienākumi, kas nedaudz pārsniedza atskaites likmi, pamatojoties uz zemāku šo pensiju indeksāciju, tie pazemināto zem izņēmuma kārtā palielinātās atskaites likmes līmeņa un galu galā viņi saņemtu kompensējošo piemaksu [80]. Lai cik leģitīms šis sociālās politikas regulējums arī šķistu, tas tomēr vēl neizskaidro, kāpēc minimālās pensijas saņēmēji vispār ir tikuši izslēgti no pensiju ārkārtas palielināšanas, ja ņem vērā, ka kompensējošo piemaksu un indeksēšanas instrumenti faktiski cenšas sasniegt atšķirīgus sociālās politikas mērķus, kas jāatšķir viens no otra [81].

99. Citiem vārdiem, ciktāl strīda priekšmetā ietilpstošā pensiju indeksēšana būtībā izpaužas kā kompensējošo piemaksu minimuma ārkārtas palielināšana, kamēr vienlaikus notiek atteikšanās no tā, lai izņēmuma kārtā līdzīgi kā citu personu pensijas palielinātu arī minimālās pensijas, šī indeksēšana izraisa vairāku regulējumu samezglojumu ar dažādiem sociālās politikas mērķiem. Uz to iesniedzējtiesa norāda arī savā indeksēšanas sistēmas vērtējumā [82]. Ņemot vērā tiem izvirzīto mērķu dažādību, no atbilstības viedokļa nešķiet saprotami, kā kāda sociālās politikas regulējuma atcelšanu var objektīvi pamatot ar to, ka tā vietā stājas cits sociālās politikas regulējums.

— Nepiemērotība pirktspējas saglabāšanas mērķim

100. Neatkarīgi no iepriekš teiktā ir jāņem vērā, ka kompensējošo piemaksu izmantošana neatbilstoši paredzētajam nolūkam — lai atbalstītu vecuma pensijas — galu galā nevar novērst minimālās pensijas saņēmēju nelabvēlīgāko stāvokli, jo pensijas saņēmēja citu paša ienākumu un viņa kopīgā mājsaimniecībā dzīvojošā laulātā ienākumu pieskaitīšanas dēļ kompensējošās piemaksas atkal tiek atceltas. Šai kompensējošo piemaksu atcelšanai galu galā būtu tādas sekas, ka minimālās pensijas saņēmēju nelabvēlīgākais stāvoklis attiecībā pret citām pensijas saņēmēju grupām (lielāku pensiju saņēmējiem un vīriešu dzimuma minimālās pensijas saņēmējiem) pat tiktu pastiprināts. Uz minimālās pensijas saņēmēju nelabvēlīgā stāvokļa apmēru jau norādīju, pamatojoties uz iesniedzējtiesas sniegto informāciju, sadaļā par otro prejudiciālo

80 — Skat. Austrijas valdības rakstveida apsvērumu 11. punktu.

81 — Skat. šo secinājumu 90. un 91. punktu.

82 — Skat. lēmuma par prejudiciālu jautājumu uzdošanu 16. punktu.

jautājumu [83]. Tātad arī tad, ja dalībvalstīm tiktu piešķirta samērīgi plaša rīcības brīvība [84], jāšaubās, vai kompensējošo piemaksu minimuma palielinājums, kā to paredz strīda priekšmetā ietilpstošais regulējums, ir piemērots, lai veicinātu minimālās pensijas saņēmēju pirktspējas saglabāšanu.

skaidro Komisija [85], būtu bijusi tikpat iespējama, ja visas pensijas, kas ir mazākas par kompensējošo piemaksu minimumu, būtu tikušas palielinātas tādā pašā procentuālā apmērā kā augstāka līmeņa pensijas. Ar to varētu pietuvoties izvirzītajam mērķim, vispār neradot nekādu nevienlīdzīgu attieksmi.

102. Kopsavilkumā jākonstatē, ka pensiju indeksēšanas izteiktāk nelabvēlīgā ietekme uz sieviešu dzimuma pensijas saņēmējām nevar tikt attaisnota arī ar kompensējošo piemaksu minimuma nesamērīgi augstu palielinājumu.

— Regulējuma vajadzības neesamība

2) Starpsecinājumi

101. Turklāt šāds nelabvēlīgāks stāvoklis rada šaubas par indeksēšanas vajadzību, lai saglabātu vecuma pensiju saņēmēju pirktspēju pēc vecuma pensiju sociālās gradācijas principa, jo šā mērķa sasniegšana, kā pārliecinoši

103. Pēc visa iepriekš izklāstītā secinu, ka pamata lietā pastāv netieša diskriminācija dzimuma dēļ Direktīvas 79/7 4. panta 1. punkta izpratnē.

83 — Skat. šo secinājumu 72. un 73. punktu.

84 — Par dalībvalstu plašo rīcības brīvību sociālās politikas jomā jau tika norādīts šo secinājumu 61. punktā. Prechal, S. (iepriekš 27. zemsvītras piezīmē minētais darbs), 87. lpp., uzskata, ka, ņemot vērā vienlīdzīgas attieksmes pret vīriešiem un sievietēm principa nozīmi, dalībvalstu tiesām nevajadzēja būt apmierinātam ar argumentu, ka regulējuma autora interesēm ir jābūt pārākām pār šo principu. Autore tā vietā pieprasa stingru attaisnojuma jautājuma izvērtēšanu.

85 — Skat. Komisijas rakstveida apsvērumu 44. punktu.

VII — Secinājumi

104. Ņemot vērā minētos apsvērumus, ierosinu Tiesai uz *Oberster Gerichtshof* uzdotajiem prejudiciālajiem jautājumiem atbildēt šādi:

1) Padomes 1978. gada 19. decembra Direktīvas 79/7/EEK par pakāpenisku vienlīdzīgas attieksmes principa pret vīriešiem un sievietēm īstenošanu sociālā nodrošinājuma jautājumos 4. pants ir interpretējams tādējādi, ka šīs normas 1. punktā noteiktais diskriminācijas aizliegums attiecas arī uz likumiskās pensijas apdrošināšanas tiesībās paredzētu ikgadējas pensijas indeksēšanas sistēmu;

2) Direktīvas 79/7 4. pants ir jāinterpretē tādējādi, ka tam pretrunā ir tāds valsts tiesiskais regulējums par ikgadējo pensiju indeksēšanu, saskaņā ar kuru konkrētai minimālās pensijas saņēmēju grupai ir paredzēts procentuāli mazāks palielinājums nekā citiem pensijas saņēmējiem, ja šis regulējums nelabvēlīgi ietekmē 25 % pensijas saņēmējus vīriešus, bet 57 % pensijas saņēmējas sievietes, ja vien to nevar pamatot ar objektīvi attaisnojošiem iemesliem, kam nav nekā kopēja ar diskrimināciju dzimuma dēļ;

3) nelabvēlīgāku attieksmi pret pensijas saņēmējām sievietēm saistībā ar ikgadējo viņu pensiju palielinājumu katrā ziņā nevar pamatot ar pensijas saņēmēju sieviešu agrāko pensionēšanās vecumu vai ilgāko pensijas saņemšanas laikposmu, vai ar to, ka tiktu pārmērīgi palielināti sociālajās tiesībās paredzētie minimālie ienākumi (kompensējošo piemaksu minimums), ja noteikumos par sociālajās tiesībās paredzēto minimālo ienākumu garantēšanu (kompensējošajām piemaksām) ir paredzēts pieskaitīt citus pensijas saņēmēja paša ienākumus, kā arī viņa laulātā, ar kuru viņš dzīvo kopīgā mājsaimniecībā, ienākumus, bet pārējo pensijas saņēmēju pensiju paaugstināšana notiek, nepieskaitot pensijas saņēmēja paša ienākumus vai viņa laulātā ienākumus.